

Juhász Beáta

Az állatok ápolása és gondozása

A követelménymodul megnevezése:

Az állat és környezete, állat-egészségügyi ismeretek

A követelménymodul száma: 1711-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-013-50

AZ ÁLLATOK ÁPOLÁSA ÉS GONDOZÁSA

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

"Az állatok érezni, szenvedni és örülni képes élőlények, tiszteletben tartásuk, jó közérzetük biztosítása minden ember erkölcsi kötelessége." – 1998.évi XXVIII. törvény

Állatainkkal való törődés és gondoskodás során a jó gazda gondosságával kell eljárunk.

1. ábra. Az állatápolás és gondozás célja: biztosítsuk állataink jó közérzetét¹

Kapcsolatunk az állatainkkal az ápolási és gondozási munka folyamán alakul ki. Megismerjük szokásaikat, viselkedésüket.

Célunk hogy az állat számára olyan életkörülményeket biztosítsunk, amely az annak fajára, fajtájára és nemére, korára jellemző, fizikai, élettani, tenyésztési és etológiai sajátosságainak, egészségi állapotának megfelelő, tartási, takarmányozási igényeit kielégíti.

Ahhoz azonban, hogy munkánkat hatékonyan és sikeresen tudjuk elvégezni számos ismerettel kell rendelkezünk a hobbi és haszonállatok elhelyezése, táplálása, gyógykezelése, tisztán tartása, gondozása terén. Feladatunkat szakmailag felkészülten és az állatok iránt érzett szeretettel, tisztelettel és odafigyeléssel kell végeznünk.

¹ www.ize.hu

Hogy állataink is "elégedettek" legyenek gondozóikkal, tisztában kell lennünk élettani sajátosságaikkal, környezeti igényeikkel.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Az állatok megfelelő elhelyezésén kívül a gondos ápolás is hozzájárul az állatok jó közérzetének biztosításához és ezen keresztül termelőképességük emeléséhez.

Az állatok ápolásával kapcsolatos fontosabb teendők a következők:

2. ábra. Állatápolás és gondozás feladatainak csoportosítása

HOBBI- ÉS LABORÁLLATOK ÁPOLÁSA ÉS GONDOZÁSA

1. Csincsilla

Bunda

A csincsilla bundáját megfigyelve pontosan fel tudjuk mérni az egészségi állapotát. Az egészséges csincillának vastag, tömött, sűrű és fénylő bundája van. Ha ez a külső megváltozik, és a szőr fénytelen és kócos, jelenthet betegséget is. A kopasz foltok, a varasodás és a bőrpír betegségre, gombásodásra vagy esetleg tartási hibákra utalhat.

3. ábra. Egészséges csincsilla²

A csincsillák szőrzetének jó állapotban tartásához rendkívül fontos a rendszeres *porfürdő*. Vásárolhatunk direkt erre a célra gyártott tálcákat, de megteszi bármilyen tál vagy doboz is, mely elég nagy ahhoz, hogy az állat egész teste beleférjen. A fürdető tálcába speciális – vulkáni hamuhoz hasonló – csincsillafürdőt töltünk. Ez rendkívül hasonlít ahhoz, amit a csincsillák természetes környezetükben használnak.

4. ábra. Porfürdő csincsillának³

A port kb. 5 cm vastagságban töltjük a tartóba, s mintegy 5 percig hagyjuk a csincsillát fürdeni – ennyi időbe telik, hogy a zsírt eltávolítsa szőrzetéről. Általában 2 naponta hagyjuk állatainkat porfürdőzni, bár melegebb időben akár naponta is betehetjük a fürdőjüket.

Ha szőrzet ilyenkor zsírosabb, könnyebben elválik, vagy éppen sokkal jobban simul az állat testéhez, ekkor eljött a porfürdő ideje. A túl gyakori fürdetés is káros lehet, mivel a por kiszáritja bőrüket, és viszketést okoz.

² <http://koszeg.olx.hu/elado-csincsilla-iiid-24925272>

³ www.haziallat.hu

A csincilla bundájának átlagosan hetente kétszer van szüksége gondozásra. A szőrápoláshoz speciális fésűre van szükségünk. A szőrápolás fellazítja a szőrszálakat, így fürdözéskor a por könnyebben a bőrig hatol. A rendszeres szőrápolás különösen vedlés idején fontos. Ez kb. 3 havonta történik.

Vastag bundája miatt nehéz észrevenni, hogy a csincilla sovány vagy kövér. Éppen ezért rendszeresen meg kell tapogatni a csincillát az ujjainkkal, így észre fogjuk venni, ha veszít a súlyából. Az egészséges csincilla karcsúnak látszik, és látható húsréteg fedi a gerincét és a bordáit.

Fogazat és fogellenőrzés

A csincilla fogai folyamatosan nőnek egész élete során. A fogak megfelelő hosszúságban és állapotban való tartásához biztosítani kell nekik, hogy állandó rágcsálással le tudják koptatni. Gondoskodjunk róla, hogy a csincillának mindig álljanak rendelkezésére megfelelő ágacskák (a gyümölcsfák ideálisak), hogy annyit rághasson, amennyit csak akar.

Az egészséges csincilla foga sárga – mely egyben a helyes táplálás jele is – és összezárt szájában nem fedik egymást metszőfogai. A fehér, illetve gyakran töredezett fogak valamilyen hiánybetegség tünetei.

Általános egészségi állapot

A csincillával való foglalkozás alatt mindig meg kell vizsgálni a szemeit, az orrnyílásait, és a füleit. Ezek lehetőleg tiszták és szennyeződésmentesek, váladék- és folyásmentesek, varasodás rajtuk nem látszik. A napi futtatáskor is sok minden kiderül, megfigyelhetők és észrevehetőek a legkisebb rendellenességek is.

2. Hörcsögök

A hörcsögök a rágcsálók csoportjába tartoznak, két elülső metszőfoggal rendelkeznek, melyek folyamatos növésben vannak. Ezért fontos, hogy elegendő figyelmet szenteljünk a hörcsögök fogainak ápolására. A fogak koptatása mellett a rendszeres ellenőrzés, valamint a megfelelő étrend biztosítása is rendkívül lényeges.

A hörcsögök metszőfogai segítenek olyan kemény magvak és diók feltörésében, melyek elengedhetetlenek számukra.

Ahhoz, hogy a metszőfogakat megfelelően használhassák, egyenesen és egymáshoz közel kell állniuk. A fogak kopásának elősegítése érdekében fontos a megfelelő étrend biztosítása. A fogproblémák megelőzésére mindig legyen a ketrecben valami, amit rághat; például egy rágófa.

5. ábra. A táplálék elfogyasztásához erős fogakra van szükség⁴

A hörcsög fogainak ellenőrzése, a fogszuvasodás hörcsögök esetében

Az állat nyakán lévő bőrt gyengéden hátrahúzva a hörcsög „mosolyogni” fog, és így megtekinthetők a hörcsög fogai. A hörcsögöknek sárgásbarna a foguk, mely természetes.

A fogszuvasodás manapság nagyon gyakori probléma a hörcsögök körében, főleg a boltokban kapható, magas cukortartalmú „finomságok” és a helytelen ételek miatt.

Az idősebb hörcsögök hajlamosabbak a fogproblémákra. Foguk már nem oly erős, eltörhet, avagy kihullhat. Ezért is nagyon fontos a megfelelő táplálás és a rágófa biztosítása számukra.

Hörcsög ápolása és gondozása

Mindaddig törekedjünk a tenyerünkbe venni az állatkát ahelyett, hogy másképp emelnénk fel, vagy lefognánk. Ha a hörcsög fenyegetve érzi magát, gyakran harap.

6. ábra. A hörcsög bizalmának elnyerése⁵

⁴ www.fressnapf.hu

⁵ www.noinetcafe.hu

Amikor a hörcsög esténként előbújik, gondosan ellenőrizzük a fészket. Az el nem fogyasztott gyümölcs- és zöldségdarabokat távolítsuk el, mivel ezek gyorsan romlásnak indulhatnak, veszélyeztetve kedvencünk egészségét. A szennyezettebb területeket lehetőleg naponta tisztítsuk (pl. egy kislapát segítségével), hetente egyszer pedig csináljunk nagytakarítást. Havonta egyszer, kisemlősök számára gyártott fertőtlenítőszert használva, alaposan mossuk ki a ketrec alját.

A rendszeres mozgás különösen fontos a hörcsögök számára. Előszeretettel használják például a mókuskereket.

7. ábra. Hörcsög mozgása a mókuskerekben⁶

A hosszúszerű hörcsögöket rendszeresen fésülni kell. Ezt megtehetjük egy puha fogkefével, amit előtte langyos vízzel benedvesítünk. A hörcsög vizelet-maradványait minden nap el kell távolítani.

A hörcsög karmai általában természetes úton elkopnak, és nem kell őket vágni. Ha azonban a hörcsög karmai hosszúak, le kell őket vágatni. A hosszú karmok azt jelzik, hogy nincs elég lehetősége rágni, mászni és ásni. Vásároljunk megfelelő anyagokat a hörcsögnek ezen igények kielégítésére.

3. Tengerimalacok

A tengerimalacok gondozása rendkívül egyszerű, mivel éles metszőfogaik ellenére sem harapósak. Néha azonban kurta lábaikkal meglepő gyorsasággal ássák be magukat az alomba, hogy megkíséreljenek elmenekülni a kézbevitel elől.

Kézbevitelkor jobb kezünket helyezük a hátára, a bal kezünket a teste alá csúsztatva, jobb kézzel pedig felülről biztosítjuk. Ha már kiemeltük a ketrecéből, mindenképpen támasszuk alá a hátsó felét, máskülönben nem fogja magát biztonságban érezni, rugdalózni kezd, és kicsúszhat a fogásunkból.

⁶ www.allatbarat.network.hu

8. ábra. A tengerimalac kézbevétele⁷

Karomvágás

Szilárd talajon a karmok maguktól is lekopnak. A ketrecben a kevés mozgás miatt ez kevésbé következik be. A malacok körmét ezért rendszeresen vágni kell. Ha véletlenül belevágnánk a köröm élő részébe, Betadine-nal fertőtlenítsük le, ha szükséges, tisztítsuk ki férőhelyét.

9. ábra. Karomvágás tengerimalacnál⁸

Ezt a procedúrát általában kéthetente szükséges elvégezni, de ezt is tengerimalaca válogatja. Ha ölbe vesszük, és érezzük, hogy karmol, akkor eljött az ideje a karomvágásnak. Eszköznek megfelel a hagyományos kisolló is, de kapható erre a célra speciális karomvágó olló is.

⁷ www.vadallatok.hu

⁸ www.hotdog.hu/magazin

10. ábra. Karomvágó olló⁹

Szórápolás

A friss forgács könnyen belegabalyodik a hosszú szőrbe különösen a mellkas alatti tájékon. Ha a szőrben reménytelenül összeállt, összefilcesedett csomót találunk, azt éles vagy tompa végű ollóval vágjuk ki.

A hosszúszőrű fajtáknál, a napi- kétnapi fésülködés elengedhetetlen. A simaszőrű fajták tisztán tudják tartani magukat.

11. ábra. Tengerimalac fésülése¹⁰

Fürdetés

A megfelelően tisztán tartott állatnál nem szükséges alkalmazni, azonban vannak olyan élethelyzetek, amikor a szőrre olyan szennyeződés kerül, amelyet csak fürdetéssel lehet eltávolítani.

⁹ tengerimalacbolt.hu

¹⁰ www.haziallat.hu

Fürdetéshez bármilyen macskasampont használhatunk, azonban sose vigyük fel töményen az állat szőrére, használat előtt mindig hígítsuk vízzel! A nercolajos samponok és balzsamok a hosszú szőrt fényesebbé, puhábbá teszik.

A fürdetést kellemesen meleg vízben végezzük. Az állat mellkasa alá nyúlva tegyük őt a vízbe, a másik kezünkkel pedig locsoljunk rá vizet.

12. ábra. Tengerimalac fürdetése samponos vízben¹¹

A fejére ne, mert fülébe, szemébe, szájába nem mehet a víz! Mikor rendesen átnedvesedett a szőre vigyük fel rá az előzőleg vízzel felhígított sampont, majd finoman masszírozva dörögöljük, míg mindenhol enyhén habos lesz. Ezt követően az odakészített törölközőbe tesszük, és alaposan leitatjuk róla a vizet. Törölközőn ölbe vesszük, és hajszárítóval teljesen megszáritjuk. A helység, ahol a malacot fürdetjük, legyen meleg és huzatmentes!

13. ábra. Tengerimalac megszáritása¹²

¹¹ www.cukisag.blog.hu

¹² www.cukisag.blog.hu

Ha hosszúszőrű a tengerimalac, akkor a fürdetést kövesse egy alapos fésülködés.

Szem, fül, orr ellenőrzése

A fülek tisztántartásával megelőzhetjük a gyulladások kialakulását. A tisztítás langyos vízbe vagy babaolajba mártott vattadarabbal történik.

Ha a szem sarkában vagy szélén csipyszerű lerakódást észlelünk, az többnyire valamilyen megfázásos betegség előjele. Mártsunk egy fülpiszkálót patikákban kapható bórsavoldatba, és apró, finom mozdulatokkal távolítsuk el a szennyeződést. Ha a csipásodás visszatér, feltétlenül keressük fel az állatorvost.

A tengerimalac orra alapállapotban száraz és tiszta. Ha váladék ürül belőle, sürgősen keressük fel az állatorvost. Az egyéb szennyeződést egy langyos vízbe mártott vattadarabbal könnyen eltávolíthatjuk.

A fogazat ellenőrzése

A fogak esetében a metsző és az őrlőfogakat kell szemügyre vennünk. Ha kedvencünk elegendő szénát fogyaszt a nap során, elkerülhető, hogy a fogai túlnőjenek. Ha a metszőfogai hosszabbak a kelleténél, akkor egy csipesszel lehetőség van a fájdalommentes megrövidítésére. A gyakorlatlanabbak esetében orvosi segítséget lehet kérni. Az őrlőfogak összenövése már komolyabb problémát jelent. Ilyen esetekben gyakran már nem lehet segíteni az állatokon.

14. ábra. Egészséges fogazat¹³

Szájszeglet

A fogak vizsgálatakor végezzük el az ajkak állapotának ellenőrzését is.

¹³ www.hotdog.hu/magazin

A tengerimalac ajkának szélén megjelenő lerakódás lehet az A- és C- vitamin hiányában kialakuló szájszembesedés jele. Utalhat azonban savval vagy peszticidekkel szembeni túlérzékenységre is, mely anyagokkal a tengerimalac a növényfélék fogyasztásakor találkozhat. Mindkét esetben gyógykenőccsel való kezelés jelenti a megoldást.

A nemi szervek

Komoly betegségek előzhetők meg a nemi szervek tisztításával. A nőstényeket egy nedves ruhával gyorsan megszabadíthatjuk a szennyeződésektől. A hímek esetében a herezacskót egy langyos vízzel megnedvesített vagy babaolajba mártott vattadarabbal tisztíthatjuk meg.

A tengerimalac gondozása

Az el nem fogyasztott zöldféléket naponta el kell távolítanunk a ketrecéből, magát a ketrecet elegendő hetente egy alkalommal alaposan kitakarítani. Ehhez kislapátot és kisseprűt használhatunk, de még egyszerűbb, a ketrec alján kivehető alomtálca.

A hosszú szőrű fajták esetén, a szénát célszerű csak a szénarácsba tenni, és inkább forgáccsal almozni, mert a szénaszálak könnyen a bundájukba gubancolódnak.

15. ábra. Forgács alom¹⁴

Fontos, hogy az almot és a táplálékot száraz helyen tároljuk. Az almot tarthatjuk zsákokban, de a szárazzeledelt mindenképpen tegyük légmentesen zárható edénybe, hogy tovább megőrizze vitamintartalmát.

¹⁴ www.mickymouse.mindenkilapja.hu

16. ábra. Ideálisan kialakított környezet tengerimalacok számára¹⁵

Az etetőtálkát legalább hetente alaposan mossuk ki mosogatószerrel. Hagyjuk megszáradni, mielőtt újratöltenénk. Az önitatót szintén rendszeresen tisztítjuk, nehogy zöld algabevonat képződjön a falán. Ezt legegyszerűbben egy erre a célra beszerzett üvegmosó kefével tehetjük meg.

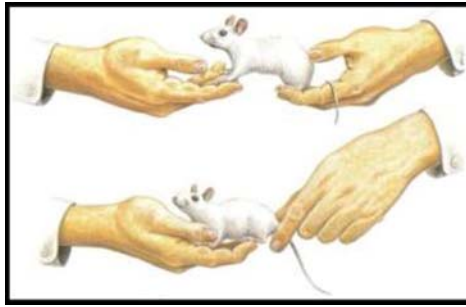
Az alom cseréjét befolyásolja a tengerimalacok száma és az alapterület nagysága. A rendszeres takarításnál vegyszer nélkül, tiszta forró vízzel is megfelelő eredményt érünk el. Ha vegyszert használunk, akkor alaposan öblítsük át tiszta vízzel, a tisztítás után pedig hagyjuk kiszáradni a ketrec alját.

4. Egerek

Általában nem kell harapástól tartanunk, ha kézbe vesszük egerünket. Nem árt azonban észben tartani, hogy ezek a kis rágcsálók viszonylag rosszul látnak, metszőfogaik viszont annál élesebbek. Ha tehát kézből etetjük kedvencünket, mindig olyan táplálékot válasszunk, amelyet biztonságosan tudunk tartani anélkül, hogy a hegyes fogacskák véletlenül belekapnának ujjainkba.

Felemeléskor ne próbáljuk az állat testét megragadni, ez agresszív választ válthat ki az állatból. Ehelyett először is hagyjuk, hogy megszaglássza ujjainkat, aztán óvatosan vegyük a tenyerünkre. Rövid időn belül hozzászokik a szagunkhoz, és megtanulja azt is, hogy nincs félnivalója.

¹⁵ www.allati-fincsi.hu

17. ábra. Az egér kézbevétele¹⁶

Az egerek gondozása

Hetente legalább egy alkalommal ki kell vennünk kedvenceinket a terráriumból, hogy a teljes almot kicserélhessük. Az elpiszkolt forgácsot egy szemeteszákba ürítsük, majd alaposan mossuk ki a ketrec műanyag alját valamilyen, erre a célra szolgáló fertőtlenítőszerrel. A rácsos ketrecek felső részét kefével sikálhatjuk át. Mossuk le alaposan az egész ketrecet, hogy nyom nélkül eltávolítsuk a fertőtlenítőszerrel. Hagyjuk megszáradni, mielőtt újra összeszerelnénk.

18. ábra. Tiszta alom az egereknek¹⁷

Az egerek ápolása

Az egerek igen szorgalmasan tisztálkodnak mellső lábaik segítségével. Ha mégis nagyon bepiszkolódott a bundájuk, fésüljük ki.

A futóegerek előszeretettel rágnak és imádnak egyszerű kis tárgyakkal játszani. A futóegér ketrecébe alomnak sima fehér papírt tehetünk. A futóegér bevonszolja a papírt a föld alá, és kis darabokra tépi. A futóegér szereti, ha minden nap rendelkezésére áll a homokfürdő.

¹⁶ www.vadallatok.hu

¹⁷ www.allatokvilaga.lapunk.hu

5. Patkányok

A patkányok nagyon intelligens állatok, és nagyon ragaszkodnak a gazdájukhoz. Igen kíváncsiak és előszeretettel hagyják el a ketrecet, hogy felfedezzék az őket körülvevő világot.

Bár magának a patkánynak meglepően kevés ápolás kell, a ketrecének viszont annál több. Nem árt hetente 2x kitakarítani a patkányok helyét. A takarítás mellett nem árt havonta kimosni a ketrecet, és fertőtleníteni.

19. ábra. Ideális környezet patkányok számára¹⁸

A szőr ápolása

A fürdetés szükségessége nagymértékben függ a létszámtól, és a lakhely méretétől.

A patkányok és egerek szőrzetének viszonylag kevés gondozásra van szükségük – tulajdonképpen elég is, ha néha végigsimítjuk a bundájukat. Alapjában véve tiszta állatok, amint az rendszeres mosakodásukból is kitűnik.

20. ábra. A patkányok rendszeresen mosakodnak¹⁹

¹⁸ www.hotdog.hu

Kiállítás előtt azonban a legtöbb tenyésztő megfürdeti a patkányait, hogy a nagy napon a lehető legjobb formájukat hozzák.

A patkányok igen jó úszók, egyáltalán nem tartanak a víztől. Ennek ellenére azért óvatosan készítsük fel őket a fürdőre. Fürdetéshez a legalkalmasabb eszköz egy műanyag lavór, melybe kevés vizet teszünk. A víz ne érjen tovább az állat lábainál. Keverjünk egy kevés babasampon a langyos vízbe, és óvatosan mossuk meg a bundáját. Az állat fejét szárazon tartva mossuk meg előbb a test többi részét a farok felől a fej felé haladva. Végül mossuk meg a fejét is, de ügyeljünk, hogy ne kerüljön sampon a szemébe és fülébe. Ha ezzel végeztünk, emeljük ki a patkányt a lavórból. Öntsük ki a vizet, és töltsük fel a lavórt annyi tiszta vízzel, mint az előzőekben. Öblítsük ki a sampont a bundájából. Végezetül törölközővel itassuk szárazra az állatot, és tartsuk meleg helyen, míg csak teljesen meg nem szárad a bundája.

Akkor szép a bunda, ha kissé zsíros hatású, csillogó, és nem áll össze pamacsokba.

21. ábra. Patkány fürdetése²⁰

Kis kedvencünk is, mint minden fogságban tartott állat, rendszeres ápolásra szorul. Így a szőr, a körmök, a szem, a fül, és a száj karbantartása nagyon fontos!

A szemek tisztítása

A patkányok szeme elég érzékeny, hamar begyullad, elfertőződik. Kamillateás langyos vízbe mártott steril vattával finoman mossuk le a szem környékét. Alaposan tisztítsuk meg a szem körüli szőrzetet, mossunk le róla minden féle szennyeződést.

Általában elegendő havonta egyszer elvégezni a műveletet, de ha már gyulladt a szem, akkor érdemes egy héten át minden nap egyszer elvégezni. Az orvos utasításának megfelelően alkalmazzunk gyógyszeres szemcseppet.

¹⁹ www.haziallat.hu

²⁰ www.ize.hu

A szem akkor megfelelő, ha csillogó, és tiszta a környéke.

A fülek tisztítása

A patkányok füle többnyire tiszta, csak a legyengült immunrendszerű állatokkal szokott gond lenni.

Ha már gyulladt a fül, akkor semmiképp ne nyúljunk hozzá! Vigyük el állatorvoshoz!

Ha kívülről kisebb hegek vannak, mintha kis pattanások lennének, akkor kamillázzuk le úgy, hogy ne kerüljön a járatokba, majd kezeljük egy héten át Betadine kenőccsel.

A fülek mindig legyenek tiszták, sérülésmentesek, és ne legyenek kiszáradva.

A karmok ápolása

A patkányok karma nagyon gyorsan nő a fiatal egyedeknél. Akár két nap alatt is hegyessé, szúróssá válhat. Az éles karmokkal az állat fájó sebeket okozhat, de a rácsba, rongyokba, egyéb berendezésekbe beleakadva, illetve verekedés közben könnyen letörhetnek, akár tőből is. Ez komoly vérzéssel, és fájdalommal jár.

Vegyünk egy közepes méretű, éles körömcsipeszt. Az állatot óvatosan, de határozottan fogjuk le úgy, hogy a háta a tenyerünk felé nézzen, a hátsó lábakat a kisujj és a gyűrűs ujj közé fogjuk, a mellső lábakat pedig a középső és a mutató ujj közé szorítjuk. A hüvelykujjunkkal a fejet emeljük fel egy kissé. Így könnyen hozzáférhetővé válnak a lábvégek. Óvatosan vágjuk le a karmok végét, figyelve arra, hogy a töveknél a rózsaszínes részben EREK futnak! Abba semmiképp ne vágjunk bele!

Ha mégis sikerült belevágnunk, kezeljük le Betadine-nal. Mindenképp kenjük be egy két napig, mert könnyen elfertőződhet.

A karmok akkor egészségesek, ha félhosszúak, tiszták, és nem repedeznek.

A száj ápolása

A szájban a legszembetűnőbb a metszőfog. Ez a 4 db fog akkor jó, ha okkersárga, és a száj kinyitásakor kb. 0,5–1 centi távolság van az alsó és a felső fogak között. Ha az alsó fogak már teljesen két irányba mutatnak, és a felső fogak teljesen elvékonyodtak, akkor túlnőtt kedvencünk foga. Így nem fog tudni enni, ezért le kell neki vágni.

22. ábra. Patkány fogkopási rendellenessége²¹

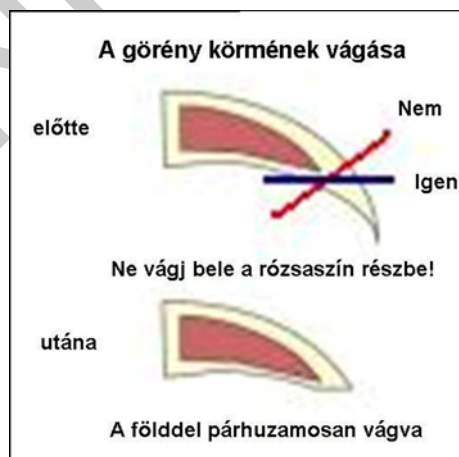
Azonban ez könnyen elkerülhető, ha ellátjuk a patkányunkat mindenféle fogkoptatási lehetőséggel. A legjobb nekik egy pár faág, vagy az e célra gyártott fogkoptató kövecskék, rudak, karikák, egyebek.

A száj ne legyen bűdös, és felduzzadt, és ne legyenek túlnőve a fogak. A nyelv sötét rózsaszín.

6. Vadászgörény

Karomvágás

Nagyon fontos, hogy a vadászgörény karmai ne nőjenek túl hosszúra, különben beleragadhatnak különböző dolgokba és a vadászgörény sérüléseket szenvedhet, úgymint kiszakadt karom vagy akár törések is. Ne vágjuk a karmokat túl rövidre, mert ez nagyon fájdalmas lehet a vadászgörény számára. Használjunk kis körömollót vagy csipeszt.

23. ábra. Szabályos és hibás karomvágás²²

²¹ www.allatorvos-nyiregyhaza.hu

²² www.vadaszgoreny-club.com

Fürdetés

A vadászgörényeket általában szaguk vagy bepiszkolódott bunda miatt szokták fürdetni. Azt azonban tudnunk kell, hogy alapvető bundaszaguk ettől nem szűnik meg, de az időnkénti fürdő segít. Ha egy görény koszos, mert például sárban lubickolt, akkor meg lehet fürdetni. Egyébként ne fürdessük túl gyakran, mert ez arra serkenti a bundáját, hogy extra olajokat termeljen, és ettől erősebben szaglik.

24. ábra. Görény fürdetése²³

A fürdetéshez használjunk speciális sampont. A görények alapvető testhőmérséklete kb. 4 fokkal magasabb, mint az embereké, ezért ajánlott a kézmeleg vagy 1–2 fokkal melegebb víz használata.

Fültisztítás

Sok vadászgörény szenved koszos fülektől és fülatkáktól, ezért mindig tartsuk tisztán a vadászgörény fülét a megfelelő fültisztító termékekkel. Keressük fel az állatorvost, ha a fül nagyon koszos belül, hogy megelőzzük a középfülfertőzéseket és az esetleges süketséget.

25. ábra. Görény fültisztítása²⁴

²³ www.haziallat.hu/gondozas

A fül tisztítását puha, vatta fülpucoló pálcikával végezzük, melyre fültisztító folyadékot vagy atkaelleni szérumot teszünk. Nem használható semmi, ami a fület kiszáríthatja.

A görény gondozása, elhelyezése

A görényeket lakásban célszerű a számukra kialakított ketrecben elhelyezni. A ketrec mérete görényenként minimum fél négyzetméter legyen. A ketrecet szereljük fel alomtálcával, etető és itató edénnyel és hálófelszereléssel. A hálófelszerelés alapeleme a függőágy, amit minden görény imád.

26. ábra. Függőágy görények számára²⁵

Mindig gondoskodni kell a görény tartózkodási helyének rendszeres tisztításáról, almozásról, a textilek mosásáról.

A görények nem rágcsálók és a forgács hosszú távon nem ideális a görény számára, mert légzési problémákat okozhat. Különösen nem ajánlottak az aromás fák forgácsai, mint pl. cédrus, fenyő. Faforgács helyett tegyünk régi pamutpólókat vagy babaplédeket a ketrec aljába és mossuk ezeket rendszeres időközönként.

Vedlés

Általában egy görény kétszer vedlik egy évben – ősz végén és tavasz elején. A szőret kefélni nem feltétlenül szükséges, de segít a vedlés gyorsabb lefolyásában. Ajánlatos macskáknak gyártott szőroldó pasztát is adni nekik, így a lenyelt szőr nem reked meg a belekben.

²⁴ www.goreny.hu

²⁵ www.mvk.hu

7. Nyulak

Azok az állatok, amelyeket kiskoruktól kézhez szoktatunk, sokkal könnyebben felemelhetők és kezelhetők, mint meg nem szelídített társaik. Három alapvető lépése van a nyúl felemelésének. Először is zárjuk be az állatot a helyére. Bal kezünket tegyük a nyúl nyakszirtjére, jobb kezünkkel pedig fogjuk meg a hátsó felét, hogy visszatartsuk. Jobb kezünket óvatosan csúsztassuk a teste alá, bal kezünkkel pedig a mellső lábakat összefogva emeljük fel az állatot. Ügyeljünk arra, hogy csak akkor emeljük magunk felé, ha mindkét kezünkkel biztos fogást találunk. Ha már felemeltük, karoljuk át, hogy biztonságban érezze magát.

27. ábra. A nyúl felemelése²⁶

Szórápolás

A nyulak szőrzete viszonylag kevés gondozást igényel, ha azonban hosszú szőrű fajtát választottunk, szinte mindennap szüksége lesz egy kis fésülgetésre. Ha a bundája egyszer összetapad, majdnem lehetetlen megszabadulni a csomóktól, kénytelenek leszünk kivágni azokat, ezzel lerontva a nyúl küllemét.

Rendszeresen ellenőrizzük a nyúl bundáját paraziták, sebek és kopasz foltok után kutatva.

A természetes anyagokból, például szőrből készült kefék, fésűk alkalmasak a szőr optimális kezelésére. A vedlés alatt több szőrszál hullik ki, mint egyébként, így ilyenkor különösen hasznos, ha a vedlett szőrszálakat puhaszőrű kefével eltávolítjuk.

Karomvágás

A kölyöknyulak karma igen hegyes, de nem elég hosszú még ahhoz, hogy levágjuk. Ha engedi, óvatosan kicsit lereszelhetjük.

²⁶ www.vadallatok.hu

28. ábra. A nyúl karomvágása²⁷

A karomvágást szakboltban beszerezhető speciális karomvágóval végezzük.

Fürdetés

A nyulat nem kell fürdetni, saját maga megtisztítja a bundáját. Ha mégis szükségesnek ítéljük, meleg helyen, testmeleg vízben, kímélő samponnal, gyorsan fürdessük, és alaposan öblítsük le a szőrét. Ügyeljünk rá, hogy a fejét ne érje a víz. Töröljük szárazra, és hajszárítóval szárogassuk meg.

Fogápolás

A nyúl metszőfogai egész életében folyamatosan nőnek. Ha eleget rág, ez nem jelent gondot. Néha azonban előfordul, hogy fogai túl hosszúvá nőnek, ilyenkor le kell vágni belőle. Jó, ha rendszeresen (legalább hetente) ellenőrizzük a nyuszi fogait.

Mozgásigény

Ha egy mód van rá, engedjük ki a ketrecből a nyulat minél többet!

A nyulak gondozása, elhelyezése

A nyulak természetüknél fogva tiszta állatok, ezért könnyen megtaníthatók arra is, hogyan használják a kijelölt illemhelyet, és a ketrecben tartott példányok is gyakran csak az egyik sarokba járnak a dolgukat végezni. Így számunkra is megkönnyítik a takarítást: elegendő, ha napi gyakorisággal ezt a sarkot takarítjuk egy kis lapát segítségével, a teljes ketrecre pedig csak hetente egyszer kerítünk sort.

Az alommal teli tálcát ürítsük egy szemeteszákba, majd söpörjük ki az aljába tapadt töreket, port egy kefével. A napi tisztítás nagyon fontos, főleg a melegebb hónapokban. Az elpiszkolódott alom fertőzést is okozhat, a nyúl csánkjai ilyenkor kisebesednek, a bőr gyulladt lesz, a szőr pedig kihullik.

²⁷ www.vadallatok.hu

Az itató és az etetőtálcákat is mossuk rendszeresen. Előfordulhat, hogy zöldes algabevonat képződik az önitató falán. Ezt üvegmosó kefével távolítsuk el. A vizet legalább naponta kétszer cseréljük, és legalább hetente tisztítsuk ki az itatót.

A legmegfelelőbb alom nem a fűrészpor vagy az apró forgács, hanem a jó minőségű hántott fakéreg, mert ez nem irritálja a nyúl szemét és orrát. Erre helyezünk egy réteg gondosan ellenőrzött minőségű szénát.

8. Degu

A degut különböző méretű ketrecekben tarthatjuk attól függően, hogy mennyi szabad mozgást tudunk biztosítani számukra. Mivel a degu számára fontos a mozgás, ezért néha szabadon kell engedni. Mivel szeretnek sokat mászkálni, szaladgálni és magasból nézelődni lehetőség szerint több szintes ketrecet válasszunk. A ketrec fényes és meleg helyen helyezük el, a tűző napot és huzatot nem bírják. A legjobb számukra a minimum 20 fok.

29. ábra. Több szintes degu ketrec²⁸

Almózás

A legmegfelelőbb a széna, de használhatunk levágott fűvet is. Alkalmazhatunk még faforgácsot is, de fontos hogy ne tartalmazzon fűrészport, mert ez allergiát okozhat. Még nagyon jó a csutkaalom is, amely pormentes, kiváló nedvesség és szagmegkötő képességű.

²⁸ www.ketreckiraly.hu

30. ábra. Vastagon almozott degu ketrec²⁹

A ketrecet hetente kell takarítani. A használt almot öntsük ki, majd mossuk ki a ketrec vagy terrárium alját, végül töröljük szárazra. Ilyenkor minden bent lévő tárgyat és a rácsokat is törölgessek át.

Ápolás

A degu nagyon tiszta állat. Imád fürödni, amit nem vízben, hanem homokban végez. Töltsünk csincsilla-homokot egy kis tálba, vagy dunsztos üvegbe, és tegyük a ketrecébe.

31. ábra. Homokfürdő³⁰

Rendszeresen ellenőrizzük a fogait, mely minden rágcsáló érzékeny pontja. Az egészséges degufog sárga, és ha zárva van a szája, metszőfogai összeérnek, nem fedik egymást! Ha fogai túl hosszúak, vagy fehérek, azonnal forduljunk állatorvoshoz!

²⁹ www.socialanxietysupport.com

³⁰ www.aqualandpetsplus.com

9. Halak

A halak normális fejlődéshez és egyes betegségek megelőzésére a víznek megfelelő kémiai összetétellel és a biológiai egyensúllyal kell rendelkeznie, a víz ezen állagát éveken keresztül fenn kell tartani.

A halaink élettere a víz, ezért nagyon nem mindegy, hogy milyen minőségű vízben kell élniük. Egy jól működő akváriumban lévő víznek a színe enyhén sárgás, esetleg a tőzeg miatt barnás, úgynevezett "beérett" színű.

A frissen feltöltött, esetleg vízcserén átesett akváriumoknál előfordulhat, hogy a víz opálössé, ködössé válhat. Ennek oka lehet a friss csapvíz alumínium-hidroxid tartalma, de az opálos elszíneződést okozhatja még a biológiai egyensúly hiánya. Egy kellő hatásfokú szűrőrendszer pár nap alatt megoldhatja a problémát.

Időnként előfordulhat, hogy a víz erősen bezöldül. Ezt a zöldülést a fény hatására elszaporodott zöldmoszatok okozzák. Megoldás, ha az akváriumot áthelyezzük fény-szegényebb helyre, s beszerzünk pár algaevő lakót, például garnélákat.

32. ábra. Garnéla³¹

Az akváriumnak nem szabad kellemetlen szagúnak lennie. A kellemetlen szag, szerves anyag bomlását jelzi, ez származhat a halak tületetéséből is. Ilyenkor nagyon fontos az azonnali részleges vízcseré, illetve a talaj kimosása. Sőt, érdemes aktív szénrel átszűrni az akvárium vizét, ugyanis a bomlás különféle mérgező anyagokat (metán, kén-hidrogén, ammóniagáz) juttat a vízbe, amiket az aktív szén megköt.

Hőfok

A víz hőmérsékletét a benne lakó halak igényeihez kell igazítani. Minden halnak és növénynek megvan a maga hőmérsékleti igénye.

³¹ www.haldorado.hu

Az akvárium fűtésének egy fontos szabálya, hogy ne hozzunk létre hőlépcsőket, azaz a víz különböző rétegeiben is azonos legyen a hőmérséklet. Érdeemes a természeteshez hasonló hőingadozást biztosítsuk, tehát hogy éjszakára hagyjuk a vizet 2–3 °C-kal lehűlni.

Vízkeménység

A víz keménységét ellenőrizhetjük akvaristáknak árult ellenőrző eszközökkel, melyeket a legtöbb állatkereskedésben beszerezhetünk. Ha a méréseink szerint túl lágy a víz, akkor mészkővel fel tudjuk keményíteni. Ellenkező esetben, ha az akvárium vizének egy részét felforraljuk, akkor a vízben oldott hidrokarbonátok kiválnak, a víz lágyabb lesz.

Kémhatás

Általában nem szükséges az akvárium pH-jának rendszeres ellenőrzése, a halakra veszélyes pH eltolódás csak túlzott megvilágítással, vagy a növényzet túlszaporodásával fordulhat elő, ilyenkor a víz túl lúgossá válik.

Ha túl sötétben tartjuk az akváriumot, a halak és a növényzet túlzott lélegzése során megnövekedhet a víz szénsav tartalma, ez okozhat elsavasodást.

A pH eltolódás csak hibás akvárium gondozás esetén jöhet létre. Az optimális pH érték a 7. A túl alacsony pH érték szódabikarbónával emelhető, a túl magas pH értékű vizet pedig savasítani kell.

A víz oxigéntartalma

Az akvárium vizének oxigéntartalma a növények asszimilációjából, valamint a vízfelszín természetes oxigénmegkötéséből tevődik össze. Rendszerint ma már mesterséges szellőztetést alkalmazunk, különféle légpumpákkal és porlasztókkal.

33. ábra. A víz szellőztetése membránszivattyúval³²

³² www.egykalapalatt.info

Ha a víznek alacsony az oxigéntartalma, a halak jellegzetes viselkedéssel, úgynevezett pipálással jelzik. Oxigénigényüket kielégíthetjük új növények vagy levegőztető beszerzésével.

Szűrés

Az akvárium szakszerű karbantartásának elengedhetetlen kelléke a szűrő berendezés.

Az akvaristák által használt szűrőket három csoportra oszthatjuk:

- mechanikus szűrők
- biológiai szűrők
- kémiai szűrők

34. ábra. Akvárium külső szűrővel³³

A **mechanikai szűrők** a látható szennyeződések eltávolítására szolgálnak, inkább esztétikai szűrést végeznek, mint biológiaiakat. Ebbe a szűrőtípusba sorolhatóak a szivacsos szűrők, a belső motoros szűrők nagy része, illetve a külső "felakasztós" szűrők egy része is. Tisztításuk nem igényel túl sok időt.

A **biológiai szűrők** szerepe jóval nagyobb, mint a mechanikusoké. A szűrőközeget általában nagyfelületű lyukacsos anyagok adják, melyekben megtelepedhetnek a lebontó baktériumok, ilyenek például a nagylyukú szivacs, krumpliszák, tengeri szivacs, lávakő. Ilyen, biológiai szűréssel rendelkeznek a komoly külső szűrők, a szűrőmedencék, a biofilteres szűrők, illetve a házilag készített szűrők nagy része is.

A **kémiai szűrők**, a vízben kémiai úton megköthető anyagokat távolítják el.

³³ www.akvarisztika.budapest.hu

10. Madarak

A madarak elhelyezésére háromféle lehetőség van:

- kalitka,
- röpde
- madárszoba vagy madárház

A tollazat ápolása

A tollazat biztosítja, hogy a madár melegen maradjon. A tollazat egy másik funkciója természetesen a repülés. A madarak normális esetben élvezik a tollazatuk ápolását.

35. ábra. Tollazatápolás

Sok állatfajjal ellentétben a madarak imádják a vizet és nagy örömet szerzünk nekik, ha hetente egyszer madárfürdőt teszünk a kalitkájukba. Erre szükség van, hogy tisztítsák tollaikat, nedvesen tartsák bőrüket és szabályozzák a bőrszáradásukat (korpásodásukat).

A vizes tálkát legalább naponta egyszer ki kell tisztítani, és a vizet cserélni kell, azoknál a madaraknál pedig, akik többet piszkítanak, még ennél is többször. A papagájok hamar beszennyezik a vizüket, ha a víz tisztítását elhanyagoljuk, a vizes tál baktériumok otthonává válhat. A vizes tál vízszintjét is ajánlott időnként ellenőrizni.

A kalitkába csonterősítő (csőrkoptató) befüggesztése is feltétlenül szükséges.

11. Macskák

Köztudott, hogy a macskák rendkívül igényesek a tisztaságot illetően, körülbelül az életük 30%-át töltik tisztálkodással. A mosakodás elősegíti a test melegének megőrzését, eltávolítja az élősködőket és serkenti a bőr vérkeringését.

36. ábra. Mosakodás³⁴

A tisztálkodás közben lenyelt és a gyomorban összetapadt és megszilárdult szőrt (melyet bezoárkönek neveznek) időnként kiöklendezik. A hosszú szőrű fajtáknál ez gyakrabban fordul elő, azonban a felöklendezés megfelelő étrenddel és a bunda gyakori átfésülésével vagy szőrkefével való gondozásával elkerülhető.

A macskák körülbelül ugyanannyi folyadékot veszítenek mosakodás közben, mint a vizelés során, ezért fontos hogy a folyadék pótlására mindig álljon a rendelkezésükre friss, tiszta ivóvíz.

Szőrápolás

Már a kismacskáknak is meg kell szokniuk a napi fésülést, különösen a hosszú szőrű macskák esetében. A kilazult szőrszálak eltávolításán kívül a napi fésülés alkalmával ellenőrizzük a szemek és fülek állapotát, paraziták és sérülések előfordulását.

³⁴ www.haziallat.hu

37. ábra. Macska szőrápolása³⁵

A macska szőrzetének rendszeres ápolása alatt a fésülést a kefélést értjük. Kezelésükhöz gyakran használunk különféle száraz samponokat és hintőporokat. Ezek megelőzik a szőrzet elszennyeződését és zsírosodását, segítik a csomók kibontását, csökkentik a szőrszálak összetapadását.

38. ábra. Szőrápoló kefe³⁶

A hintőpor először behintjük a szőrzetbe, majd gondosan kifésüljük belőle. A kültakaró ezzel egyrészt levegőzik, másrészt finommá és hajlékonyá válik.

A rövid szőrű fajták ápolása sokkal egyszerűbb. Elég alkalmanként főleg szőrváltáskor átkeféni a bundájukat. A szép fényes bunda érdekében bőrkesztyűvel átsimíthatjuk a szőrüket.

Fürdetés

A macskák köztudottan nem szenvedhetik a vizet.

³⁵ www.cicakkutyak.network.hu

³⁶ www.petnet.hu

39. ábra. A macskák nem lelkesednek a fürdésért³⁷

Ha a macska jár kiállításra, akkor valószínűleg már találkozott ezzel az eljárással.

Meg kell fürdetnünk az állatot, ha valamilyen bőrbetegsége van (le mosó kezelés), bolhás, vagy szőrzete menthetetlenül beszennyeződött és összegubancolódott.

A fül ápolása

Időnként gyengéden töröljük ki a külső hallójáratot vattával. Ha a fülben barna pöttyöket vagy sűrű váladékot találunk, akkor gyulladásra vagy parazitákra gyanakodhatunk.

A szem ápolása

A szemfolyás általában kötőhártya-gyulladást, megfázást vagy sérülést jelez. Azonban a rövid orrú macskáknál előfordul, hogy a rövid orr miatt a könnyet az orrüregbe levezető könnycsatorna beszűkül, illetve elzáródik. Ilyenkor bőrvizes vattával naponta többször töröljük ki a szemeket.

A fogak ápolása

A tejfogak 8 hetes korra teljesen kifejlődnek. A tejfogak elvesztése 4-6 hónapos korban következik be. A fogkőképződés és fogínygyulladás minden arra hajlamos macskánál megjelenik. Ha a macska nem használja kemény csontok rágására a fogait, akkor már 2-3 éves korban is kialakulhat, tünete a rossz szájszag és a nyálzás.

Ha az idősebb macska rosszul eszik, gondolnunk kell a fogkövességre és fogínybetegségre. A fogkő eltávolítását állatorvos végzi.

³⁷ www.cado.mindenkilapja.hu

A karmok ápolása

Ha lehet, neveljük rá a macskát a karmokoptató használatára. A körmöket kéthetente kell rövidre vágni, erre a célra csipeszt, ollót és speciális, macskáknak készült karmovágó ollót használunk.

40. ábra. Karmovágó olló³⁸

A macskák gondozása

A szobamacskáknak rendszerint egy alomként közüzaléket (például bentonitot vagy zeolitot), faforgácsot, papírt, esetleg virágföldet vagy homokot tartalmazó alomtálcára van szükségük, amely a számukra illemhelyként szolgál. Ez az alkalmasosság a háztartásban élő egyedek számától és az alom fajtájától függően gyakori tisztítást igényel. Az alomtálca napi ellenőrzésével figyelemmel követhető az állat egészségi állapota is.

41. ábra. Alomtálca³⁹

³⁸ www.kedvencwebshop.hu

Külső és belső paraziták elleni védekezés

A kutyák és macskák bélrendszerében élősködő férgek nagy része képes az emberben is megbetegedést okozni. A gyermekek különösen nagy veszélynek vannak kitéve, hiszen ők igen szoros kapcsolatban vannak az állataikkal.

A belső paraziták elleni védekezés rendszeresen és szakszerűen végzett féreghajtással érhető el, a külső élősködők ellen hatásos spray-k, nyakörvek, spot-on készítmények állnak rendelkezésre.

12. Kutyák

Az orr

A kutya orra mindig nedves és tiszta. Előfordulhat, hogy alvás során kiszárad, ekkor azonban ébredés után ismét benedvesedik. Ha tartós kiszáradást, berepedést vagy bármilyen jelentős eltérést észlelünk, a kutyát azonnal állatorvoshoz kell vinni.

42. ábra. Egészséges nedves és tiszta orr⁴⁰

A szájüreg

A kutya fajtájától függetlenül nagyon fontos, hogy az állkapcsok relatíve jól zárjanak és tiszták legyenek. Mindig ellenőrizzük a szájüreget! A fogaknak fehérnek kell lenniük, minimális fogkővel, az íny rózsaszín; bármilyen piros elváltozás gyulladásra utaló jel lehet, mely étvágytalanságot okoz.

³⁹ www.mau.mindenkilapja.hu

⁴⁰ www.indafoto.hu

43. ábra. Fogápolás⁴¹

A szemek

A szemek nedvesek és csillognak. Ha a szem belső zugában bármiféle lerakódás található, azt azonnal el kell távolítani.

A fülek

Két fül típust különböztetünk meg: lelógó és felálló. A lelógó füleket gyakrabban kell ellenőrizni, mivel az elzárja a hallójáratot a külvilágtól, így nem biztosított a fülek megfelelő szellőzése. A fültisztítást rendszeresen el kell végezni; lelógó fülek esetében heti 1–2 alkalommal, felálló füleknél pedig kéthetente. A tisztításhoz speciálisan kutya­knak fejlesztett tisztító folyadékot használjunk. A tisztítás után fél percig még masszírozzunk kedvencünk fülét, majd egy vattapamaccsal töröl­gessük szárazra.

44. ábra. Fültisztítás⁴²

⁴¹ www.kutyaspolo.hu

⁴² www.petslove.hu

A karomvágás

A kutyáknál két körm típust különböztetünk meg: a farkaskarmokat és a normál körmöket. A kutya folyamatos növekedése és aktív életvitele "koptatja" a körmöket. Ellenkező esetben karomvágóval le kell vágni.

45. ábra. Karomvágás⁴³

Külső és belső paraziták elleni védekezés

A bolhák és tetvek gyakran okoznak visszatérő megbetegedéseket, főleg a tavaszi időszakban. Többféle ellenszer is fellelhető a piacon különböző spray-k, nyakörvek, spot-on-ok formájában, melyek használatával megelőzhetjük a paraziták által kiváltott káros hatások kialakulását.

A féregtelenítés menetét és gyakoriságát az állatorvos határozza meg. A megfelelő védekezést az állatok korának és életmódjának figyelembevételével megválasztott féregtelenítési program jelenti. A felnőtt állatokat legalább negyedévente, a vemhes állatokat a vemhesség 40. napjától több alkalommal is, a kölyköket pedig 2, 4 és 6 hetes korban ajánlott kezelni. Ez történhet szájon át, tablettá vagy paszta formájában, vagy az újabb fejlesztésű, bőrön keresztül felszívódó „spot-on” készítményekkel.

A fürdetés

A fürdetés gyakorisága a szőrzettől függ: a nagyon rövid szőrzetet csak akkor kell mosni, amikor piszkos, a rövid szőrzetet általánosan kétszer egy évben, míg a hosszú szőrzetet körülbelül két havonta ajánlatos megmosni. A kistestű kutyákat vagy mosdótálban, vagy fürdőkádban fürdessük, a kölyökkutyákat és a nagyobb testű kutyákat pedig vagy fürdőkádban, vagy a szabadban, ha a hőmérséklet engedi.

⁴³ www.168ora.hu

Egy gumialátéttel megelőzhetjük a kutya elcsúszását a kádban. Speciális sampont használjunk, mivel a kutyák bőrének pH értéke különbözik az emberétől. A fürdetés előtt ajánlatos a szőrzetet átfésülni, hogy elkerüljük a szőrzet csomósodását. Miután bevizeztük a kutyus egész testét, dörzsöljük át alaposan samponnal, de ügyeljünk a fej és a fül környékére. Az öblítés legyen mindig alapos, melyet alapos szárítás kövessen.

46. ábra. Fürdetés⁴⁴

Rövid szőrzet ápolása

Ha egy gumikefével a szőrszálak növekedésével ellentétes irányban átfésüljük a rövid szőrzetet a korpát és az elhalt szőrszálakat könnyedén eltávolíthatjuk. Ezután egy sörtekefével a szőrzet növekedési irányával megegyező irányban fésüljük át a bundát. Végül egy szarvasbőrrel tehetjük még fényesebbé a szőrzetet.

47. ábra. Gumikefe⁴⁵

⁴⁴ www.kutyomputy.mindenkilapja.hu

⁴⁵ www.szemesbolt.hu

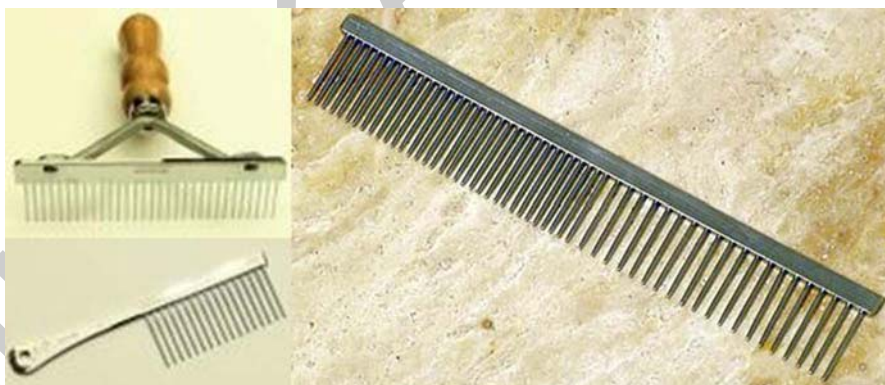
Hosszú szőrzet ápolása

A hosszú szőrzet napi ápolást – csomómentesítés, fésülés – igényel. A fésülést mindig a szőrzet növekedési irányával azonos irányba végezzük, így kibogozhatjuk a szőrzetet és az elhullt aljszőrzetet is eltávolíthatjuk. Óvatosan kell fésülni a kutyát, hogy nehogy megsértsük a bőrét.

48. ábra. Hajlított és egyenes fogú kefék⁴⁶

A selymes szőrzetű kutyák esetében (yorkshire terrier) sörtkefét használunk, így a bunda még ragyogóbbá válik. Sűrű aljszőrzettel rendelkező kutyáknál (hosszúszőrű collie) használunk hajlított és egyenes fogú fésűket és fém fésűt, melyek eltávolítják a szennyeződések.

49. ábra. Fém fésűk⁴⁷

Egy olló segítségével lenyírhatjuk a bundát, és eltávolíthatjuk azokat a szálakat, melyek legtöbbször gubancolódnak, és szennyeződések okoznak.

⁴⁶ www.szemesbolt.hu

⁴⁷ www.szemesbolt.hu

50. ábra. Olló⁴⁸

Vedlés

A kutya bundájától függetlenül az állat szőrzete nő, elhal, és újránő. A szabadban élő kutyák évente kétszer vedlenek, tavasszal és ősszel, a fényviszonyok változásával párhuzamosan. A lakásban tartott kutyákra nem hatnak ilyen mértékben a fények, így ők az egész év folyamán hullatják szőrüket, 2 fontosabb időszak kiemelésével: tavasz és ősz. Ha megfelelően gondoskodunk kedvencünkről – rendszeresen fésüljük, fürdetjük –, akkor megőrizhető a bunda szépsége. Az ápolás mértékét és a szükséges felszereléseket a szőrzet fajtája határozza meg.

HASZONÁLLATOK ÁPOLÁSA ÉS GONDOZÁSA

1. Szarvasmarha

- Tehenek ápolása

Bőrápolás

A naponta, rendszeresen elvégzendő állatápolási feladatok közé tartozik a bőr és a szőrzet tisztogatása. Ehhez a művelethez a hagyományos gyökérkefét és vakarót használjuk. Hasonlóan a lóápoláshoz, a vakaró a tehenápolás esetében is csak a kefe tisztogatására szolgál.

Egyre elterjedtebb a porszívóval egybeépített, elektromos üzemű tisztogató berendezések, melyek alkalmazása megkönnyíti és meggyorsítja a munkát.

⁴⁸ www.szemesbolt.hu

51. ábra. Bőrápolás (Tehénmosó)⁴⁹

Csülökápolás

A szarvasmarhák megnövekedett mozgászavarainak 80–90%–át a lábvégek rendellenességei és betegségei okozzák.

Szilárd burkolaton való mozgás a körmöket annyira koptatja, hogy körmözésre rendszerint nincs szükség. A csülökszaru természetes növekedésével – a mozgásban korlátozott állatokon – nem tart lépést annak kopása, rendszerint a körmök túlnövéséhez vezethet.

A lábvégbetegségek következményei:

- takarmányfogyasztás csökken,
- tejmennyiség csökkenése,
- testsúlyvesztés (kondíció leromlása),
- szaporodásbiológiai zavarok,
- kezelési költségek növekedése,
- az állatok viselkedése veszélyessé válik (fájdalom, stresszállapot miatt)
- selejtezési veszteség.

A csülök túlnövésének – az abból származó betegségek és gazdasági károk – megelőzése végett a csülök rendszeres ápolásáról kell gondoskodni.

⁴⁹ www.ize.hu

52. ábra. Csülökápolás⁵⁰

Az állat számára lényegesen kényelmesebb és a dolgozó szempontjából is egészségesebb a csülökkörmöző kalodák használata. Vannak könnyű és nehéz kivitelű kalodák, valamint vannak dönthető és stabil elhelyezésű, illetve mozgatható berendezések.

Az áthajtó kalodák használatakor az állatot bevezetik a kalodába, illetve a munka végeztével az elől elhelyezkedő kapun keresztül kiengedik a kezelt egyedet.

53. ábra. Holland típusú kaloda⁵¹

⁵⁰ www.agronaplo.hu

⁵¹ Dr. Lehoczky János

A csülökkörmözés alapfelszerelése:

- A csülökcsípő fogó és olló

A csülök hosszúságát lehet ezzel az eszközzel beállítani. A fogóval a csülök hegyfali hossz levágását végezzük, valamint a csülöktok peremének, a kemény szaru állománynak a rövidítését könnyíthetjük ezzel az eszközzel. A fattyúcsülök szabályozását, valamint esetleg a blokk eltávolítását is elvégezhetjük a fogó segítségével. A körmöző fogók lehetnek egykezesek és két-kezesek, mely utóbbiak nagyobb méretűek.

- Motoros élező berendezés
- Motoros szarucsiszoló korongok

A tárcsák nagyban segítik a körmöző mester munkáját. Ha nagyon kemény a csülök szaruja, akkor motoros szarucsiszoló koronggal lehet segíteni ezen a nehéz fizikai munkán.

54. ábra. Szarucsiszoló korong⁵²

Szarvtalanítás

A szarvasmarhák kötetlen tartása szükségessé teszi a nőivarú állatok szarvtalanítását.

A kifejlett szarvakat orvosi csontfűrészsel, magzatdaraboló drótfűrészsel, vagy "guillotine"-nal lehet műtéti úton eltávolítani.

Egyéb ápolási teendők

- Előfordul, hogy a tőgyön fattyú tőgybimbók növekednek, és a gépi fejés esetén gátolják a fejkelyhek szakszerű felhelyezését. Ilyenkor ezeket sebészi úton az állatorvosnak kell eltávolítania.
- A kötetlen tartású tehenészetekben nagy károkat okoznak az önmagukat vagy társaikat szopó tehenek. E rossz szokás kialakulását már borjúkorban meg kell előzni (szopásgátló eszközök). A tehenkorban meglévő rossz szokásokról a tehenet már nem lehet leszoktatni.

⁵² www.taurina.hu

- Élősködők és rovarok elleni védekezésről rendszeresen gondoskodni kell. A rovarölő szereket permetezéssel porlaszthatjuk vagy egyszerűen csak az istállóban elhelyezzük. Hatékonyan alkalmazhatók az elektromos légyirtó berendezések is.
- Fontos ápolási teendőknek kell tekinteni a kötetlenül tartott tehének rendszeres jártatását. Arra kell törekedni, hogy minden tehéncsoportnak külön kifutó álljon rendelkezésére, ahol az állatok naponta 4-5 órát tartózkodhatnak. Az involúciós és szárazon álló tehének jártatását minden körülmények között meg kell oldani.

- Borjak ápolása

Az újszülött borjú ápolása

A mechanikai sérülések elkerülése érdekében a születő borjút ponyvával fogjuk fel. Ez a megoldás egyben csökkenti a borjú kórokozókkal való fertőződésének esélyét, mert megakadályozza, hogy az alommal, padozattal közvetlenül érintkezzen.

Farfekvés vagy nehezített lefolyású ellés esetén előfordul, hogy a magzat eszméletlenül jön a világra. Enyhébb esetben elegendő, ha a borjút rövid ideig fejfelé tartjuk, tarkójára hideg vizet öntünk.

Akadályozhatja a légzést a szájban és az orrban felgyülemlt nyálka is. Eltávolításához tiszta, steril ruhát használjunk.

A köldökszinór ellés közben rendszerint magától elszakad, ha mégsem, emaszkulátorral roncsoljuk, esetleg kézzel szakítsuk el. A köldökcsontot fertőtlenítsük.

A magzatvíztől nedves borjút száraz, tiszta ruhával töröljük szárazra, majd helyezzük el a profilaktórium egyedi ketrecében és kapcsoljuk be a ketrec fölé helyezett infralámpát.

Amint a borjú magától feláll - de 2 órával az ellés után mindenképpen - itassuk meg főccstejjel. Célszerű az itatást szopókás itatókkal kezdeni és türelemmel, körültekintően eljárni. Különösen oda kell figyelni az itatott tej hőmérsékletére.

A folyamatos üzemeltetés és ellenőrzés céljából az állatokat jól látható egyedi megjelöléssel (krotália) kell ellátni.

55. ábra. Krotália behelyezése

Ápolási munkák a borjúistállóban

Az itatásos borjúnevelés alatt különleges ápolási munkákra nincs szükség.

Száraz, penészgombáktól mentes szalmával történő bőséges almozás, a trágya rendszeres eltávolítása esetén az állatok kellően tiszták. Alom nélküli tartásban a borjak valamivel jobban szennyeződnek, de bőrápolásra rendszerint ekkor sincs szükség.

A borjakat lehetőleg már születés után, de legkésőbb a tejtetés megszűnte után ivar szerint különítsük el.

Az üszőborjakat – különösen ott ahol a tehenészetben is kötetlen tartást alkalmaznak – szarvtalanítani kell.

A szarvtalanítás módjai:

- Vegyszerekkel való szarvtalanítás
- Műtéti úton való szarvtalanítás
- Égetéssel való szarvtalanítás

A takarmánykiosztással és trágyaeltávolítással járó munkákon kívül gondoskodni kell az etető- és itatóberendezések naponkénti tisztításáról, a legyek és tetvek szükség szerinti irtásáról.

Rendszeresen meszeljünk és félévenként végezzük el az istálló teljes fertőtlenítését.

Az állatok növekedésének állandó nyomon követése céljából lehetőleg havonta mérlegeljünk, és az adatokról vezessünk pontos nyilvántartást.

- **Tenyészüszők ápolása**

Az üszőnevelésben jelentkező ápolási munkák – a szarvasmarha-korcsoporthoz viszonyítva – egyszerűbbek.

Az ápolás és gondozási munkák közül a legnagyobb figyelmet a vemhesítésre váró üszők ivarzásának megfigyelése, az ivarzók kiválogatása és a mesterséges termékenyítés igényli. Ezért a vemhesítési életkort, illetve élősúlyt elért üszőket külön csoportba kell helyezni.

Bőrápolás

Az üszőistállóban vagy kifutóban elhelyezett vakaródzóívek, illetve –láncok segítségével az állatok magukat tisztítják. A legelőn vagy a kifutóban tartózkodó állatok öntisztulását a napfény, a szél és az eső is elősegíti.

Körömápolás

A legelőre járó állatok körömápolását a legeltetési idény megkezdése előtt legalább 2–3 héttel el kell végezni. Ha az üszőistálló padozata, kifutója kellően koptató hatású anyagból készül, akkor a legtöbb állat körmének kopása és növekedése arányos lesz.

Súlymérés

Az állatok fejlődésének ellenőrzéséhez szükség van a rendszeres súlymérésre.

Különleges helyet foglal el a növendék üszők ápolási munkái között az üszők, illetve tehének ön- és kölcsönös szopása elleni védelem.

- **Növendék tenyészbikák ápolása**

A naponta ismétlődő ápolási munkák közül a növendék bikáknál a legfontosabb a bőrápolás. Ehhez már az elkülönítőben célszerű hozzászoktatni az állatokat. Ha a naponta végzett bőrápolás kíméletes, szelíd bánásmóddal párosul, az állatok gyorsan megszokják, megkedvelik és igénylik is.

Az időszakos ápolási munkák között elsősorban a körmök ápolását kell megemlíteni. Cél a lábak egészségének megóvása, az egészséges lábszerkezet kialakulásának elősegítése.

Nem szorosan vett ápolási munka, de mind a munkavédelem, mind a későbbiekben az ápolás megkönnyítése szempontjából fontos követelmény a bikaborjak orrkarikával való ellátása. Az orrkarikát célszerű még a tejtáplálás időszakában a borjak orrába helyezni.

2. Ló

A lóápolás célja a ló bőrének, szőrének, természetes testnyílásainak és patáinak tisztántartásán keresztül, a ló közérzetének javítása, egészségének fenntartása, munkabírásának fokozása és az esztétikus megjelenés biztosítása.

56. ábra. A ló ápolása⁵³

A lóápolás menete és eszközei

A ló szakszerű megközelítésével a megközelítő személy balesetvédelmi szempontból biztonságosabb helyzetben van, ugyanakkor fontos a lovak sérülésének elkerülése és a rossz szokások kialakulásának megelőzése az ápolás folyamán.

57. ábra. A lóápolás eszközei⁵⁴

⁵³ www.primtalranch.mjrenner.de

⁵⁴ www.reiten-weltweit.info

Csutakolás

Célja, a szőrzet és a bőr megszáritása és a rászáradt szennyeződések, valamint a hámréteg fellazítása.

58. ábra. Csutakolás

Marokban összefogott, hosszú szálú, laza szalmacsutak segítségével, a ló izzadt, nedves testfelületét, szőrét át kell dörzsölni.

A marokban összefogott, hosszú szálú laza szalmacsutakat összesodorjuk, és félbe hajtjuk, így kemény csutakot készítünk. Marokba fogva, körkörös mozdulatokkal a száraz és szennyezett szőrt fellazítjuk.

Gumivakaró segítségével helyettesíthetjük a szalmacsutakokat.

Kefélés

Célja, a fellazított szennyeződés eltávolítása a megszáritott szőrzetből.

Eszköze a **lókefe** vagy **szőrkefe** és a **lővakaró**. A szőrkefe sűrű, rövid és finom sörtével készül.

59. ábra. Szőrkefe⁵⁵

⁵⁵ www.lovasvilag13.mindenkilapja.hu

A ló egész testfelületén, szőrfekvés irányában, „szőrmentén” használható, melyet kissé rá kell nyomni a ló testére, hogy a port a szőrzet közül kivegye.

A kefe szőrszálai közé tapadt port, hámsejteket és szennyeződést a lóvakaró segítségével távolítjuk el.

A lóvakarót csak a szőrkefe kihúzására, tisztítására használjuk.

60. ábra. Lóvakaró (gumi)⁵⁶

Az ápolás legvégén puha ronggyal – mely lehet puha posztó, flanel, rongy, zsákvászon – áttöröljük a lovat, és ez által portalanítjuk és fényesítjük a rövid szőrzetet.

A lóporszívó, mely kefélő fejével fellazítja a szennyeződéseket, és egy időben azokat elszívja, alaposabb tisztítást végez.

A ló hosszú szőreinek ápolása használat előtt

Célja, a sörény, üstök és a fark hosszú szőrszálainak szétválasztása, ápolása.

Először kézzel eltávolítjuk a nagyobb szennyeződéseket (szalmaszál, bogáncs, stb.), majd kézzel szétválasztjuk a hosszú szálakat.

61. ábra. A sörény bontása

⁵⁶ www.ruzsioldala.gportal.hu

Ezután kibontjuk a hosszú szőröket tompa fogú sörényfésűvel, mely készülhet szaruból, fából, fémből és műanyagból.

A hosszú szőrök végétől fölfelé haladva fokozatosan választjuk szét a szőrszálakat, így a kócolódást elkerülhetjük.

A természetes testnyílások tisztítása

A ló természetes testnyílásai:

- fülnyílások
- szemnyílások
- orrnyílások
- szájnyílás
- végbélnyílás
- pérarés
- vaszora

62. ábra. Végbélnyílás tisztítása⁵⁷

A természetes testnyílások tisztításhoz szükséges eszközök:

- vizes tengeri szivacs, vagy
- vizes műanyag szivacs, vagy
- puha, nedves rongy

A fejen és a nemi szervek környékén lévő, természetes testnyílások ápolása

A szivacsot, esetleg puha rongyot langyos vízbe mártjuk, víz alatt többször kinyomjuk, kitisztítjuk.

A testnyílások környékét, a tisztítandó felületet, enyhe nyomással és dörzsöléssel alaposan megmossuk, miközben a vizet a szivacs kiengedi magából és így kiváltja a lemosó, tisztító hatást.

⁵⁷ www.gestalta.net

A tisztítás végrehajtásánál legyünk kellően körültekintőek, óvatosak, hiszen ezeken a területeken a ló kimondottan érzékeny, reakciói nehezen kiszámíthatóak.

Fontos higiéniai követelmény, hogy a fej és a hátulsó testrészek természetes testnyílásait, mindig külön-külön szivaccsal tisztítsuk.

A pata ápolása

A pata használat előtti ápolásához szükséges eszközök:

- gyökérkefe
- patamosó fa vödör
- patatisztító
- patakaparó
- bekenő kefe
- patakenőcs

63. ábra. Patakaparó⁵⁸

A paták használat előtti ápolásának célja és menete

A rövid és hosszúszőrök ápolását követően a paták tisztítása következik, melynek célja a paták épségének és egészségének megőrzése.

Biztosítsunk állandóan száraz almot és végezzünk, vagy végeztessünk rendszeres, szakszerű és idejében elvégzett pataápolást, patafaragást és patkolást.

A balesetek elkerülése érdekében ismerni kell az elülső és hátulsó lábak felemelésének és leeresztésének menetét.

Figyeljünk fel az esetleges nyírrothadásra, patkók állapotára.

⁵⁸ www.ami-paci.mindenkilapja.hu

64. ábra. A pata tisztítása⁵⁹

A betömődött trágya eltávolítását patakaparóval végezzük. Ez fából, fémből, műanyagból, vagy műanyag és fa kombinációjából készülhet, melynek segítségével a pata talpi felületét megtisztítjuk a sártól és trágyától.

Kellő óvatossággal a nyírbarázdák kitisztítására, beszorult kavicsok eltávolítására is alkalmas.

Az erős, durvaszálú kefével felszerelt patakaparó segítséget nyújt a pata egész felületének tisztítására.

A meglazult patkószegeket kalapáccsal vagy szeghúzó fogóval húzzuk meg.

A reszelő végével támasszuk meg alulról a szegcsonkot és kalapáccsal a szeg fejére óvatosan, üssünk rá.

Ne húzzuk túl, mert az öregebb szegek könnyen elhajlanak, esetleg elszakadnak, de még a szaru is kitörhet.

Ellenőrizzük a sarkok állapotát, illetve az este kivett éles sarkokat vissza kell helyezni, ami a téli időszakban kifejezetten indokolt.

Fontos feladat a pata nedvességtartalmának megőrzése, ezzel a rugalmasságának a biztosítása is.

A paták használat előtti megítéléséhez nélkülözhetetlen a szabályos paták alapos ismerete.

A lemosás

Célja a szőrzet és a bőr tisztítása nyáron. Legalább 20 °C fölötti hőmérsékleten ajánlatos végezni, de a felhevült lovat akkor sem! A hasat ne mossuk hideg vízzel! A vizet vagy a verejtéket tajtékvonóval húzzuk le a lóról.

⁵⁹ www.hippo-sapiens-af.de

65. ábra. Tajtékvonó⁶⁰

Nyári időszakban ismert ápolási mód a lovak mosása, fürdetése. Amit, az e célra kialakított, ún. patamosóban végezzük.

Fontos, hogy ennek a padozata csúszásmentes legyen. Gondoskodni kell a megfelelő vízelvezetéséről, valamint a megfelelő biztonságról a félénkebb természetű lovak számára is.

66. ábra. A ló lemosása⁶¹

A legtöbb ló kifejezetten szereti, ha a nyári nagy melegben lemossák.

A munka után már visszahűlt lovat langyos, 20–25 °C hőmérsékletű vízzel szabad mosni, mely vezetékes vízzel történhet, vödörből szivaccsal vagy slagból. A víz ne legyen túl hideg! Először a ló lábait kezdjük mosni, aztán a nyakát, a szügyét, végül a testét.

A mosás után a vizet a ló szőréből, tajtékvonóval ki kell húzni, majd lehetőleg hagyni kell megszáradni és csak a száradás után célszerű bevezetni az istállóba.

A modernebb istállókba infralámpás ló-száritót is beszerelnek. Ezzel lehetővé válik a lovak hűvösebb időben való lemosása, majd szárítása.

⁶⁰ www.rizling.mindenkilapja.hu

⁶¹ www.lovasok.hu

Nyírás

A hosszú szőrök nyírása is alkalmi ápolás, amit éles és nagyobb méretű ollóval el lehet végezni.

A sörényt lehet nyírni vagy tépni. A túl dús sörényt inkább megtépik, hogy a vége felé elvékonyodó tincseket adjon.

Ugyanígy lehet a farkat csepp alakúra tépni. A sörény és a fark végét is lehet egyenesre vágni, ami szokás és ízlés dolga.

Az angol telivéreknek sok esetben csánk magasságában vágják egyenesre a farkát. A sörényt – különösen sportlovaknál – szokás teljesen rövidre nyírni, aminek az előnye, hogy nem akad bele a lovas keze. Hátránya, hogy a ló nem tudja használni a legyek ellen ezt a természetes védekezési formáját. Mindez esztétikai megítélés és ízlés dolga.

Terjedőben van, hogy a ló testén a fedőszőröket egészen rövidre nyírják, speciális nyírógéppel.

67. ábra. Nyírógép⁶²

Célja, hogy a ló a munka során ne izzadjon meg annyira, mint természetes téli, megvastagodott szőrtakarójában.

Ha a szőrét rövidre megnyírják, akkor az istállóban rendszerint takaróban áll, sőt a munka elején, a melegítés során és a munka végén, a levezetés során is rajta van egy vékonyabb takaró.

Amikor a ló nincs megnyírva, akkor többet és hosszabb ideig kell ápolni.

Befonások

A versenyekre, kiállításokra szokás befonni a farkat és a sörényt. A farkrépa felső részén egy tincset ún. hármas copf-fonással szoktak befonni.

⁶² www.delaval.hu

A sörény kis copfokba fonható, majd ezek bogyókba rendezhetők össze, speciális sörényfonó gumik segítségével.

68. ábra. Sörényfonás

A sörényt a tarkón, a kantár tarkószíja alatti részen kopaszra lehet nyírni (néhány cm hosszon), az üstököt ízlés szerint levághatjuk rövide.

Farok felkötése

Az esős, sáros időjárás esetén a farkat szokás felkötni.

Ilyenkor a ló farkából egy, a csutakhoz hasonló képletet alakítanak ki, amit egy kihagyott tinccsel a farkrúpánál megkötnék, hogy ne bomoljon ki.

Célja a farok szennyeződésének elkerülése, illetve annak megakadályozása, hogy a ló farkának csapkodásával az egész környezetét besározza.

3. Sertés

– A tenyészkanok ápolása, gondozása

Gondoskodni kell időnként a kanok körmözéséről, az agyar lecsípéséről, valamint az élősködőktől való mentesítésükről. Célszerű lenne a kanok legeltetése, de legalább a jártatásuk.

A kanokkal türelmesen, nyugodtan és körültekintően, de határozottan kell bánni.

– **A vemhes kocák ápolása, gondozása**

A vemhes kocákat a kocaszálláson kiscsoportos tartásban helyezik el, de lehetnek egyedi elhelyezésben is. Nagyon fontos a kocák egyedi etetésének a megoldása.

A kocákról akkor gondoskodunk előnyösen, ha kényelmes, száraz, nyugodt fekhelyet biztosítunk számukra. Célszerű lenne almozni is alájuk.

Előnyökkel jár a kocák legeltetése, de legalábbis jártatásuk.

A kocákat a várható fialás előtt 6–8 nappal áthajtjuk a fiaztatóba, hogy megszokják új környezetüket.

– **A szoptató koca ápolása, gondozása**

Ebben az időszakban törekednünk kell a szoptató koca kondícióromlásának megőrzésére. A nagy tömegű takarmány felvétele céljából naponta háromszor, esetleg négyszer etessünk. A nedves etetés fokozza a takarmányok ízletességét.

Gondoskodjunk arról, hogy a koca kedve szerint ihasson vagy naponta legalább ötször itassunk.

– **A szopós malacok ápolása, gondozása**

A köldökzsinórt, ha az nem szakadt el, el kell vágni, lehetőleg roncsolva a vágási felületet, majd el kell végezni a köldökcsont fertőtlenítését.

Az újszülött malac testét, orrát és orrlyukait szárazra töröljük.

A malacokat minél előbb – legkésőbb 1–2 órán belül – meg kell szoptatni. Mivel a sertésmagzat a méhen belül alig jut ellenanyaghoz, ezt a föcstejjel kell pótolni. Ügyeljünk a malacok arányos eloszlására a csecsbimbókon.

69. ábra. Malacok arányos eloszlása a csecsbimbókon

A malacok igen kevés vastartalékkal születnek, a koca tejében is alig található vas. Mesterségesen kell pótolnunk a vasat, ha szeretnénk a vérszegénység kialakulását elkerülni. A vas bejuttatását megoldhatjuk szájon át vagy injekcióval.

Elvégezzük a szopós malacok szemfogának lecsípését.

A szoptatás ideje alatt szükséges elvégezni a törzskocák malacainak egyedi jelölését, a továbbtenyésztésre nem kerülők farokcsonkítását.

A továbbtenyésztésre nem kerülő kanmalacok herélését is célszerű az anyatej védelme mellett elvégezni.

Az istálló levegője legyen tiszta, a szellőztetés huzatmentes és a levegő relatív páratartalma 60–75 %-os. Mivel a koca és a malacok hőigénye eltérő, a malacok magasabb hőigényét egyedi fűtéssel (infra lámpa) vagy a malacok részére kialakított búvóládával oldhatjuk meg.

A felnevelés időszakában – mely a választásig tart – törekednünk kell mielőbb rászoktatni a malacokat a szilárd takarmány fogyasztására. A fogyasztás kezdetben nagyon csekély, a malacok csak kóstolgatják, ismerkednek vele. Ezért keveset adjunk, és naponta cseréljük frissre. Az edények tisztán tartására nagyon ügyeljünk. A tápot mindig szárazon és granulált formában etessük.

- **A választott malacok ápolása, gondozása**

A választáskori és az utána történő takarmányozás nagyon fontos és igen nagy körültekintést igényel. Naponta etessünk ötször–hatszor.

- **A tenyészsüldők ápolása, gondozása**

A növendékeket az utónevelőből kb. 70 napos korban, amikor megközelítik a 25 kg-os testtömeget, áttelepítjük. Ez a szerint történik, hogy hízlalásra vagy továbbtenyésztésre szánjuk a növendéket.

A növendék fejlődését kísérjük nagy figyelemmel.

A legeltetés pozitívan befolyásolja a növendék zavartalan fejlődését és a tenyészegyek hosszabb ideig való hasznosítását.

A sertés mozgatása, szállítása

Az állatokat a telepi munkák során többször kell mozgatni. A mozgatás történhet csak kútracán belül, vagy kútracából–kútracába épületen belül, épületek között vagy elszállítás céljából.

A mozgatás az állatok számára stressz. Fontos, hogy a mozgatás során szakszerűen, nagy odafigyeléssel, határozottan, de óvatosan járjunk el.

Állategészségügyi feladatok

A nagyüzemi sertésenyésztésben a takarmányozás mellett az állategészségügy a fő meghatározója a termelés eredményességének. Elsődleges feladatunk a betegségek felismerése, a külső és belső élősködőktől való mentesség megteremtése, a betegségek elleni védekezésben és a kezelésben való részvétel.

4. Juhok és kecskék

A juh megjelölése

A juhok nyilvántartásában nemzetközi jelölésre, az ENAR-rendszerre (Egyed Nyilvántartási Azonosítási Rendszer) kellett áttérni.

A jelölés lehet ideiglenes és tartós. Ideiglenes jelöléskor a bárányokra és anyjukra is ugyanazt a számot festjük festékekkel. Tartós jelölésként a füljelzőket és a tetoválást alkalmazzuk.

Teendők a legelőre való kihajtás előtt

A legelővel, legeltetéssel kapcsolatos előkészítő munkákat már az előző év őszén elkezdjük (talajrendezés, egyenetlenségek, vakondtúrások, vízállások megszüntetése simítóval, fogassal, gyp felújítása rávetéssel, kórós szárú, szúrós, tövises, mérgező gyomok irtása, a legelő műtárgyainak, nyári szállásoknak, kerítéseknek, felhajtó utaknak a karbantartása stb.), ha nem sikerült befejezni, tavasszal folytatjuk.

A tavaszi kihajtáshoz az állatokat szoktatni kell, a legeltetésre azokat elő kell készíteni. A különböző csoportok más-más legeltetést igényelnek, ezért kihajtás előtt a csoportokat kialakítjuk (nyájnagyság, életkor, ivar, hasznosítás szerinti csoportosítás).

Kis létszám esetén természetesen „minden együtt van”, vemhes és szoptató anyák, növendékek együtt legelnek.

A nyájat a legeltetéshez úgy kell előkészíteni, hogy a meteorológiai hatások, a mozgás és a takarmányozás szempontjából meglegyen a kellő átmenet. Kihajtás előtt a hodályokat gyakrabban szellőztetjük, az állatok töltsenek több időt a karámban, ha megoldható, már a legeltetés előtti két hétben etessünk kaszált zöldtakarmányt stb.

70. ábra. Juhok a legelőn⁶³

A juhot akkor kell kihajtani a legelőre, amikor a talaj már kellően kiszáradt és a juh hegyes körmeivel nem sérti a zsenge gyp gyökerét, sarjhajtásait, a fű már legeltethető, azaz kellően megerősödött.

A legelőre csak egészséges, fertőző-és parazitás betegségektől mentes állatok hajthatók. Azokon a tájegységeken, ahol egyes fertőző betegségek (pl. tetanusz, lépfene, rosszindulatú vizenyő stb.) előfordulnak, az állatokat legelőre hajtás előtt védőoltásban kell részesíteni! A parazitás betegségben (májmetelykór, galandférgesség, gyomor-bélférgesség, tüdőférgesség, kergekór) szenvedő állatokat kezelni kell!

A kergekór okozója egy hólyagféreg, amely a kutya egyik galandférgének a fejlődési alakja. Ezért (de más szempontok miatt is) a pásztorebeket, valamint a legelő környékén lévő házőrző kutyákat is féregteleníteni kell!

Kerüljük a legelő túlzásúfolását. Jó, ha a legelőn is van ún. „árnyékoló”.

Állati hullát a legelőn elásni tilos!

Az, aki legalább 50 olyan juhot tart, amelyek életkora a 18 hónapot elérte, köteles folyamatos nyilvántartást vezetni az elhullott, kényszervágott és vágóhídra küldött állatokról.

A legalább 50-nyás állományok brucellózisra irányuló vérvizsgálatát az állategészségügyi hatóság orvos által megszabott időközönként el kell végezni!

A felnőtt juh napi vízfogyasztása 4–5 liter. Naponta legalább egyszer – melegben többször – a legelőn is célszerű itatni. Legszívesebben a folyóvizet issza a juh, ezért jó módszer, ha régi juhászszokás szerint a vályúba a vizet nem engedjük ki előre, hanem csak akkor, ha már a vályú előtt állnak az állatok, így „csörgedező” vízhez jutnak.

A felnőtt juh napi fűigénye kb. 7 kg, az ideális fűmagasság választott bárány számára 5–6 cm, felnőtt juh számára 8–12 cm.

⁶³ www. karahun.hu

Csülökápolás

A csülökápolás a juhegészségügy igen fontos része. Nemcsak arról van szó, hogy a gyakori lábvég-betegségeket megelőzzük, hiszen a csülök szemmel alig látható elváltozásai is már termelékiesést okoznak. A mozgásában korlátozott, „sántikáló” állat nem képes eleget legelni, romlik a takarmányhasznosítása, a növényedek fejlődésükben lemaradnak, gyakoriak a szaporodásbiológiai zavarok stb.

A csülök szilárdságának, rugalmasságának, ellenálló képességének megőrzése vagy növelése céljából évente legalább két alkalommal – a tavaszi legelőre hajtás előtt és a téli beteléléskor – csülökszaru-szabályozást kell végeznünk, ami tulajdonképpen a csülökmechanizmus helyreállítását jelenti.

Mozgáskor a testtömeg a csülökre nehezedik, ekkor a csülökszaru oldalfalai egymástól távolodnak, a körmök „széjjeltérnek”, ezáltal a csülök magassági és szélességi méretei megváltoznak (magasság csökken, szélesség növekszik). A végtag felemelésekor a terhelés megszűnik. Ez a terhelés-nem terhelés állapot a legelő, mozgó állatoknál naponta több ezerszer ismétlődik, s ha a csülökszarut nem szabályozzuk, az torzul, leggyakrabban „papucsosság”, meredek csülök vagy csavarodott csülök alakul ki.

A szabályozás hajlított pengéjű késsel való faragást jelent. Faragás előtt a száraz csülökszarut vízzel vagy megfelelő kenőcsökkel puhítani kell! Puhul a szaru hodályban-tartáskor vagy harmatos fűben való jártatáskor is. Faragáskor a kevésbé terhelt szarurészekből (hegyfal) többet, az oldalfalból kevesebbet, a sarokfalból pedig nagyon keveset kell levágni.

Vannak különböző körmöző állványok is, de hagyományosan az állat leültetésével végezzük a „körmözést”. A munkánál különösen óvatosan bánjunk a vemhes anyákkal

A csülökfaragást lehetőleg hodályon kívül, ponyvával letakart helyen végezzük, a szarunyesedéket égezzük el!

A csülök karbantartás további módszere az áthajtó lábfüröszítés. Az állományt 2–3 méter hosszú, 10–20 cm mély, alul bordázott medencén, mélyedésen hajtjuk keresztül, amelyben 5%-os formalin vagy réz-szulfát, cink-szulfát oldat van. Az áthajtást hetenként ismétljük.

Nyírás

A nyírás a juhászok aratása, mert régen a gyapjú a juhásznak annyit jelentett, mint a magvetőnek a búza.

A nyírás optimális időpontját illetően megoszlanak a vélemények. Régebben általában május közepén nyírtak, mert a mi időjárási körülményeink között ilyenkor a legmegfelelőbb a napi középhőmérséklet alakulása. Manapság terjed az áprilisi, sőt márciusi nyírás, mert a korán nyírt gyapjú fehér, száraz, jól kezelhető, tisztább.

Mindenképpen az a célszerű, ha a legelőre hajtás előtt nyírunk, mert a legeltetés kezdetén nagyobb az esély a gyapjú szennyeződésére (hasmenés, koloncosodás), de a legelőn változik a gyapjú szálainak átmérője is.

A korai nyírás ellen viszont alapvetően két érv is szól, nevezetesen márciusban nálunk még igencsak hűvös, sőt hideg lehet, az állatok megfáznak, bundájuk viszont éppen a nyári kánikula idejére lesz újra nagyobb. A nyírás idejét tehát nem a naptárhoz, hanem az időjáráshoz kell igazítanunk! Amikor a napi átlagos középhőmérséklet meghaladja a 16 °C-ot, nyugodtan nyírhatunk, de az időpontot befolyásolja az állatok tápláltsági állapota, életkora és termelési fázisa is.

Ha jó minőségű gyapjút szeretnénk nyerni, a bundát már a nyírás előtt ápolni kell. A hodályban a szénarácsokat úgy kell elhelyezni, hogy a szálastakarmányok törmeléke ne hulljon az állatra. Óvjuk a bundát a különböző sérülésektől, szakadásoktól (istálló berendezéseiből, kerítésekből kiálló szögek, drótok stb.), belékapaszkodó gyomoktól, a tüskés magvaktól, mosással el nem távolítható anyagoktól (pl. jelölésre használt szuroktól, kátránytól, festékanyagoktól), a téli istállószűfoltosság miatti ammónia okozta elszíneződéstől. Nem használ a gyapjúnak a gyakori megázás, de a hosszan tartó, forró napsütés sem.

Nyírásra száraz, meleg időt válasszunk, csak száraz bundájú juhok nyírhatók. Nyírás előtt nem szabad megizzasztani és jóllakatni az állatokat.

A munkát világos, száraz, jól szellőztethető, szilárd padozatú külön helyiségben végezzük. Nyírhatunk az akolban is, de csak a trágya kihordása után, ponyvával leterített részen.

Az állatokat nyíráshoz kor és ivar szerint csoportosítjuk. A művelet megkezdése előtt a bundáról eltávolítjuk a koloncokat, a takarmány-és egyéb szennyező anyagokat. A nyírás – akár kézzel, akár géppel végezzük –, nemcsak szakértelmet, hozzáértést, de empátiát is kíván.

71. ábra. A juhnyírás gépi és kézi eszközei⁶⁴

Kézzel naponta 25–30, géppel 50–70 db juhot lehet megnyírni.

⁶⁴ www.hu.wikipedia.7val.com, www.delaval.hu

Kézi nyíráskor a gyapjút a tövénél egy vágással kell lenyírni, nem szabad „szecskezni”, a tarló egyenletes, 3–5 mm magas legyen!

A gépi nyírás végezhető bakon, nyíróasztalon vagy a földön, a nyírók dolgozhatnak ülve vagy állva is. A juhot a legtöbb nyíró leülteti, a nyírást a hasi oldalon, illetve a végtagokon, a lábtőtől és a csánktól kezdi, majd a gerinc felé halad, utoljára nyírja a fejet, a farkat és a lábvégeket. A legtöbb gépi nyíró azonban először kézzel lenyírja a gyapjút a fejről, a lábvégekről, a herékről, a tőgyről, csak ezután fog hozzá a gépi nyíráshoz.

72. ábra. Körtömzés, gépi és kézi nyírási módok⁶⁵

Gépi nyíráskor egyenletesebb a tarló, amely átlagosan 2–4 mm magas, ritkább az állatok megsebzése is. Az esetleg mégis keletkezett sebeket fertőtleníteni kell. A beteg, rühös juhokat legutoljára nyírjuk, ezek gyapját külön gyűjtjük.

A lenyírt bundát közvetlenül a nyírás után, nyírási felületével kifelé fordítva összehajtogatjuk, és az osztályozóasztalhoz visszük.

⁶⁵ www.vallalkozóinegyed.hu, www.agraroldalak.hu, www.allatkertveszprem.hu

Fürösztés

Nyírás után legkorábban 10–14 nap múlva fürösztjük meg a juhokat, amikor már begyógyultak az esetleges nyírási sebek. A fürösztés idejének megválasztása – hasonlóan a nyíráshoz – mégis leginkább az időjárás függvénye, nagyon sokan nyáron, június–július környékén fürösztenek.

A fürösztés elsődleges célja a külső élősködők (rühatkák, szórtetvek, kullancsok) elpusztítása, a külső paraziták elleni védekezés. A vízbe kizárólag erre a célra engedélyezett készítményt tehetünk és csak a használati utasításokat betartva alkalmazhatjuk azt.

A juh ösztönösen fél a víztől, ezért némi nehézség, erőszak árán lehet a vízbe terelni, azonban ha az első néhány állatot sikerült a medencébe csalni, a többiek rendszerint követik azokat. Van, aki az első pár juhot egyszerűen bedobja a vízbe, de nemcsak emiatt, a fürdető medencét és annak tárgyait úgy kell kialakítani, hogy azok se az állatok, se a gondozók testi épségét ne veszélyeztessék! A tereléshez botot, elektromos ösztökét ne használjunk!

A fürösztés történhet kádakban, betonmedencében, vizesárkon való áthajtással, mobil juhfürösztőben. A fürösztő víz hőmérséklete meleg nyári napon 18–20 °C, egyébként langyos (kézmeleg) legyen! Lényeges, hogy az állatok a vízben teljesen elmerüljenek, vagyis a fejük is merüljön el a folyadékban! Ezt úgy tudjuk elérni, hogy egy hosszúnyelű kampósbottal fejével együtt víz alá nyomjuk az állatot, mely úszva éri el a ferdén kiképzett, csúszásmentes feljárót, aminek végében a „csurgató” van (fontos, hogy a lejáró is csúszásmentes legyen).

Felhevült állatokat és közvetlenül evés után lévőket ne fürösszünk! A fürdési idő juhonként legalább 2–3 perc.

Ma már vannak olyan mobil juhfürösztő berendezések, amelyeket juhválogató és karám egészít ki, mozgatható elemei miatt bárhol felállítható, ezzel három személy óránként 500 juhot is képes megfürösztetni.

Fürdetés helyett – ahol erre lehetőség van – permetezést vagy egyéb módszereket alkalmaznak a külső paraziták ellen (spot-on készítmények, injekciós készítmények).

Összefoglalás

Az hobbiállatok szakszerű ápolásával és gondozásával kedvenceinknek hosszú és egészséges élettartamot biztosíthatunk. Haszonállataink tekintetében célunk – ismerve élettani sajátosságait, kielégítve faj specifikus igényeiket – a termelőképességük emelése, a gazdaságos állattartás megvalósítása.

Az állatápolás és gondozás napi és időszakos feladatainak végrehajtásához nemcsak szakmai felkészültség, de kitartás, türelem és az állatok szeretete szükséges és nélkülözhetetlen.

A megfelelő pihenőhely kialakításával, az almozással biztosítjuk állataink kényelmét. A bőrápolás, fürdetés folyamán nemcsak állataink tisztítását végezzük el. Módunkban áll megfigyelni viselkedésüket, kapcsolatot alakítunk ki velük, ellenőrizhetjük egészségi állapotukat. A pata- és körömápolás, a szarvak kezelése speciális szakmai felkészültséget igénylő műveletek. Szükségességük megítélése és helyes kivitelezésük közvetlenül hat az állat egészségi állapotára, valamint befolyásolja teljesítményüket, termelőképességüket.

A gondozás és ápolás állategészségügyi összefüggéseit ismerve befolyásolhatjuk állataink ellenálló képességének alakulását, hatékony segítséget nyújthatunk az állatorvosnak. Mozgatással és jártatással a jó közérzet kialakulását és az élettani funkciók megfelelő működését segítjük elő. A felelősséggel, türelemmel végzett mérlegelés és szállítás számos mentális és fizikai sérüléstől óvhatja meg állatainkat.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Látogasson el állatkereskedésbe, ahol többféle kisemlőt is tartanak! Tanulmányozza elhelyezésüket! Beszélgessen el a kereskedővel az egyes fajok igényeiről, a kapható kiegészítőkről! Készítsen feljegyzéseket, majd tapasztalatait ossza meg társaival!
2. Laborállat tenyésztőnél eltöltött gyakorlat során vezessen naplót, illetve készítsen feljegyzést az állatok etetési, itatási rendjéről, az ápolások idejéről, módjáról, eszközeiről! Jegyezze le az állatok környezeti igényeit (fény, hőmérséklet, hely stb.)!
3. Tegyen látogatást állatkozmetikában! Beszélgessen el a kozmetikussal a kutyák, macskák ápolásáról (szőrzet, karom, fül stb.)! Nézzem meg legalább három különböző szőrtípusú (pl.: rövid, hosszú, zsinóros) állaton elvégzett ápolási munkát! Figyelje meg a hasonlóságokat, eltéréseket az alkalmazott technikákban, eszközökben! Ezeket jegyezze le, majd társaival cseréljék ki tapasztalataikat!
4. Keressen fel egy díszmadár tenyésztőt, vagy állatkertet! Tanulmányozza a madarak tartási körülményeit! Beszélgessen el a madártenyésztővel a madarak környezeti igényiről, ápolási munkáikról, tartási helyük kialakításáról! Tapasztalatait vitassa meg tanárával, társaival!
5. Alakítsanak ki élőhelyeket társaival több különböző állatfaj számára (hörcsög, tengerimalac, egér, görény stb.)! Nézzék meg egymás munkáit, majd tanáruk segítségével értékeljék ki azokat!
6. Tegyenek látogatást szarvasmarha telepen! Informálódjanak a telep technológiájáról, a napi és időszakos állatápolási munkákról (alomkezelés, kültakaró ápolása, csülökápolás stb.)! Beszéljék meg a látottakat, hallottakat tanáruk irányításával!

7. Osszák fel társaival egymás között "Az állattenyésztés gyakorlata" című (FVM VKSZI 2008) tankönyv Juh és kecsketenyésztés fejezetéből a tartástechnológiai feladatok (143–162 o.) részt megtanulásra! Ki-ki tanulja meg a saját részét, majd adja elő a többieknek! Ezután tanáruk segítségével beszéljék át a juhok ápolási feladatit!

8. Jegyzetelje ki "Az állattenyésztés gyakorlata" című (FVM VKSZI 2008) tankönyv sertésenyésztés fejezetéből a tartástechnológiai feladatok (228–272 o.) részt! Tanára irányításával, a jegyzeteik alapján, csoportosan beszéljék át a sertések ápolási feladatait!

9. Gyakorlata során a helyi állatápoló segítségével ismerkedjen meg a lóápolás eszközeivel, technikájával! Végezze el a lóápolás feladatait (rövid szőrök, hosszú szőrök, pata stb.)! Tanára segítségével foglalják össze a lóápolási feladatok célszerű és okszerű végrehajtását!

4. feladat

Válogassa ki az állatápolás eszközeit! A kiválasztott képek betűjelét írja a vonalra!

76. ábra.

5. feladat

77. ábra.

Fogalmazza meg és írja le a lóápolás célját! Írja le a képen látható folyamat célját, lépéseit és eszközeit!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A képen **porfürdőző csincsilla** látható.

A csincsillák szőrzetének jó állapotban tartásához rendkívül fontos a rendszeres *porfürdő*. Vásárolhatunk direkt erre a célra gyártott tálcákat, de megteszi bármilyen tál vagy doboz is. A fürdető tálcába speciális – vulkáni hamuhoz hasonló – csincsillafürdőt töltünk.

A port kb. 5 cm vastagságban töltjük a tartóba, s mintegy 5 percig hagyjuk a csincsillát fürdeni – ennyi időbe telik, hogy a zsírt eltávolítsa szőrzetéről. Általában 2 naponta hagyjuk állatainkat porfürdőzni, bár melegebb időben akár naponta is betehetjük a fürdőjüket.

Ha szőrzet zsírosabb, könnyebben elválik, vagy éppen sokkal jobban simul az állat testéhez, akkor eljött a porfürdő ideje. A túl gyakori fürdetés is káros lehet, mivel a por kiszáritja bőrüket, és viszketést okoz.

2. feladat

A képen látható megoldás helyesnek tekinthető.

A nyulak felemelésének lépései:

Először is zárjuk be az állatot a helyére. Bal kezünket tegyük a nyúl nyakszirtjére, jobb kezünkkel pedig fogjuk meg a hátsó felét, hogy visszatartsuk. Jobb kezünket óvatosan csúsztassuk a teste alá, bal kezünkkel pedig a mellső lábakat összefogva emeljük fel az állatot. Ügyeljünk arra, hogy csak akkor emeljük magunk felé, ha mindkét kezünkkel biztos fogást találunk. Ha már felemeltük, karoljuk át, hogy biztonságban érezze magát.

3. feladat

A hosszú szőrzet napi ápolást – csomómentesítés, fésülés – igényel. A fésülést mindig a szőrzet növekedési irányával azonos irányba végezzük, így kibogozhatjuk a szőrzetet és az elhullt aljszőrzetet is eltávolíthatjuk. Óvatosan kell fésülni a kutyát, hogy nehegy megsértsük a bőrét.

A selymes szőrzetű kutyák esetében sörtekefét használjunk, így a bunda még ragyogóbbá válik. Sűrű aljszőrzettel rendelkező kutyáknál használjunk hajlított és egyenes foqú fésűket és fém fésűt, melyek eltávolítják a szennyeződések.

Egy olló segítségével lenyírhatjuk a bundát, és eltávolíthatjuk azokat a szálakat, melyek legtöbbször gubancolódnak, és szennyeződések okoznak.

4. feladat

Az állatápolás eszközeit bemutató képek: C, D, E, K

5. feladat

A lóápolás célja a ló bőrének, szőrének, természetes testnyílásainak és patáinak tisztántartásán keresztül, a ló közérzetének javítása, egészségének fenntartása, munkabírásának fokozása és az esztétikus megjelenés biztosítása.

A képen a ló rövid szőrének kefézése látható.

Célja, a fellazított szennyeződés eltávolítása a megszáritott szőrzetből.

Eszköze a **lókefe** vagy **szőrkefe** és a **lővakaró**.

A kefe a ló egész testfelületén, szőrfekvés irányában, „szőrmentén” használható, melyet kissé rá kell nyomni a ló testére, hogy a port a szőrzet közül kivegye. A kefe szőrszálai közé tapadt port, hámsejteket és szennyeződést a lővakaró segítségével távolítjuk el. A lővakarót csak a szőrkefe kihúzására, tisztítására használjuk.

Az ápolás legvégén puha ronggyal – mely lehet puha posztó, flanel, rongy, zsákvászon – áttöröljük a lovat, és ez által portalanítjuk és fényesítjük a rövid szőröket.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Fekete György, Dr. Szép Iván: Állattenyésztés I., Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1973.

Dr. Kállai László: Laborállat-tenyésztés, FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet, Budapest, 2007.

Heinerné Hertelendy Zsuzsanna: Kisállattenyésztési és tartástechnológiai ismeretek III., Mezőgazdasági Kiadó, 1980.

Watson, Mary Gordon – Lyo, Russel: Lovak – Tartás és gondozás, lovaglási technikák, fajták, Gabo Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., Budapest, 2001.

Dr. Guba Sándor, Dr. Dohy János (szerk.): Szarvasmarha-tenyésztők kézikönyve, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1979.

Dr. Racskó Pál: Sertésenyésztés – Állattenyésztés 6., Agrárszakoktatási Intézet, Budapest, 1998.

Dr. Kovács Ferenc: Sertésenyésztők kézikönyve, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1984.

Halas József, Hámori Dezső: Bánásmód háziállatokkal, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 1968.

Dr. Szajkó István, Dr. Kertészné Györffy Eszter, Dr. Mentés Katalin: Lovak tenyésztése, takarmányozása és betegségei, FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet, Budapest, 2008.

Tacopulosz Péter, Forgó István, Balog László, Maknics Zoltán: Az állattenyésztés gyakorlata, FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet, Budapest, 2008.

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Guoth Gy. Endre: A pata és csülkök ápolása és betegségei, Lapu Bt., Székesfehérvár, 1998. (reprint kiadás)

Vidéky Nándor: Patavédelem, Lapu Bt., Székesfehérvár, 2000. (reprint kiadás)

Bernhard Grössle: A hullámos papagáj tartása és gondozása, Holló és Társa Kiadó, Budapest, 1998.

Dr Györkös István, Dr Báder Ernő: Csülökápolás és a sántaság megelőzése szarvasmarha-állományokban, Szaktudás Kiadó.

A(z) 1711-06 modul 013-as szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 621 02 0010 31 02	Kutyakiképző
31 621 02 0010 31 03	Kutyakozmetikus
51 621 01 0000 00 00	Hobbiállat-tenyésztő és -forgalmazó
52 621 02 0000 00 00	Laborállat-tenyésztő és -gondozó
31 621 01 0100 21 01	Állattartó-telepi munkás
31 621 01 0010 31 02	Cirkuszi állatgondozó
31 621 01 0010 31 03	Haszonállat-gondozó
31 621 01 0010 31 01	Állatkerti állatgondozó

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

25 óra

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató